BLOM/A/16/17

THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.

Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada „Daugavas Vanagi". Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada. Editor-in-Chief: KRIŠS SIDARS. Telephones: 921—7121; 465-7902. United States Editorial Offices — New York: Editor — V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A. Chicago: Editor — I. ŠIMANE, 5534 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A.

SATURDAY, MAY 22, 1971

LATVIJA AMERIKĀ

41. N-RS. SESTDIENA, 1971. GADA 22. MAIJS XI. GADS

SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249 Cena 35 centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ

Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās. Izdevēja — Latviešu aprūpes biedrība Kanādā „Daugavas Vanagi". Atbildīgais redaktors: KRIŠS SIDARS. Redakcija: 120 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465—7902. Birojs: 491 College Street, Toronto 174, Ont., Canada; tālr. 921—7121. Ņujorkas redakcijas vadītāja: V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U. S. A. Tālrunis 994—7917. Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠIMANE, 5534 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālr. 774—5744. Redaktors Eiropā: V. SKULTĀNS, 605 Offenbach/Main, Waldstr. 28 West-Germany. Austrālijā: Ed. Šmugajs, 28 Taffs Ave., Lugarno, NSW 2210, Australia.

JAUNIEŠU IESVĒTE TORONTO SV. JĀŅA DRAUDZĒ

Svētdien, 16. maijā archibīskaps A. Lūsis iesvētīja 42 jauniešus. Uzņēmumā pirmajā rindā no kreisās: Rasma Caune, Māra Konce, Inta Liepiņa, Renāte Noriņa, Māra Prauliņa, draudzes priekšnieks Jānis Koncis, archibīskaps A. Lūsis, draudzes jaunatnes nozares vadītājs Jānis Ozols, Ligita Priedule, Inta Rožāna, Ruta Čube un Astra Damberga; 2. r. — Mārtiņš Pētersons, Erika Pētersona, Inese Černavska, Mārika Dūle, Aina Liepiņa, Aina Celmiņa, Ingrida Poškusa, Judīte Miķelsona, Astrīde Ploriņa, Kristīne Kiesnere un Egils Gāle; 3. r. — Mārtiņš Zilvers, Pēteris Leitrants, Zigurds Bertmanis, Arnis Puķītis, Dairis Kārkliņš, Vilnis Jerva, Jānis Čube, Ivars Āzis, Andrejs Pakrastiņš, Pēteris Celmiņš, Guntis Bērziņš un Arturs Āzis; aizmugurē — Tālivaldis Polis, Andrejs Timermanis, Modris Reinfelds, Arturs Stiebriņš, Ēriks Langenfelds, Pēteris Russels, Arturs Taperts, Ivars Ploriņš un Ludis Haabs.

Foto: J. Liģers

Apvienoto baltiešu sadarbība

BALTIEŠU HUMĀNISTISKĀS APVIENĪBAS PADOMES SĒDE STOKHOLMĀ

Kopš 1945. gada Stokholmā darbojas nozīmīga organizācija — Baltiešu humānistu apvienība (Baltiska Humanistiska Förbundet). Nozīmīga tādēļ, ka savu darbību var izvērst pateicoties zviedru humānistu ziedojumiem, neapgrūtinot pašu tautiešus. Iespēju robežās nauda tiek izlietota saiņu sūtīšanai, atbalstu saņem arī veci, slimi, vai trūkumā nokļuvuši cilvēki. Pēdējā laikā organizācija ir veicinājusi arī dažu kultūras pasākumu.

Lai apvienība varētu sekmīgi darboties, ir svarīga saskaņa starp kaimiņu tautu pārstāvjiem. No latviešu puses šo sadarbību jau ilgus gadus ir veicinājis Dr. V. Ginters. Vēl arvien ir atklāta lietuviešu piedalīšanās. Pēc vai rākkārtīgiem aicinājumiem mūsu brāļu tautas pārstāvji nav izrādījuši interesi. Iespējams tādēļ, ka Zviedrijā lietuviešu ir maz.

Baltiešu humānistiskās apvienības valdes sēdes notiek 4 — 5 reizes gadā, kuŗās saskaņoti izvērtē pabalstu pieprasījumus un pieņem lēmumus. Reizi gadā sanāk apvienības padome. Šogad tā notika 20. aprīlī. Kā goda priekšsēdis piedalījās arī baltiešu draugs prof. Birgers Nērmans.

Padomes latviešu sektorā paredzēti 30 dalībnieki, tādi ir arī reģistrēti sarakstā,, bet sēdēs ierodas apmēram tikai trešā daļa, parasti vieni un tie paši aktīvākie sabiedriskie darbinieki. Daži dzīvo provincē, viņus aizkavē tālais ceļš, citi ir novecojuši, vai pārāk aizņemti ikdienas darbā.

Latviešu sektora sēdes pārrunās A. Bušs uzsvēra, ka trimdai ieilgstot, sabiedrisko rosmi vairāk vajadzētu pārņemt jaunākai paaudzei, jo vecie ir jau noguruši.

Varam pievienoties, ka tas sevišķi attiecas uz Baltiešu humānistisko apvienību, jo latviešu sektoram tur jābūt tikpat aktīvam kā igauņu, lai varētu saimniekot, līdztiesīgi sadalot vēl arvien ieplūstošos zviedru ziedojumus.

Apvienības padomes abu sektoru kopējā sēdē ievēlēja jauno valdi bez sevišķām pārmaiņām. No latviešu puses par priekšsēdi arī turpmāk darbosies Dr. V. Ginters, par locekļiem: P. Liepiņš un A. Dziļums. Revīzijas komisijā F. Forstmanis un M. Briedis.

A. Dz.

PAZIŅOJUMS LASĪTĀJIEM

Sakarā ar garās nedēļas nogali pirmdien, 24. maijā (Viktorijas diena), nākošais mūsu laikraksta papliašinātais numurs iznāks sestdien, 29. maijā.

„Latvija Amerikā" apgāds

Invalidiem briva ieeja visos sarikojumos

DV 2. GLOBĀLO DIENU RĪCĪBAS KOMITEJAS PREZIDIJA SĒDĒ 6. MAIJĀ DV NAMĀ

Sēdē piedalījās: A. Briede, D. Celma, A. Grundmanis, M. Jonāne, E. Krūka, T. Krūka, V. Māldere, E. Pulciņš, I. Purva, K. Siliņš, B. Šmita - Kalēja un V. Steinmillers.

Prezidija priekšsēdis E. Krūka ziņoja, ka bijis liels noletes svētku aploksnēm, kas izgatavotas pēc mākslinieka Ērika Dzeņa zīmējuma. No 2000 pasūtītajām atlicis ļoti maz, tādēļ skaitu nolēma papildināt. 500 iespiedīs ar svētku uzrakstu, bet 2000 bez tā, tikai ar zīmējumu. Godalgas sporta sacensībās paredzētas katram dalībniekam uzvarētāju komandā, kādēļ to izmaksai jābūt mērenai. Par tādām pieņēma sienas ornamenta (plaque) veidā gatavotās, piemērojot attiecīgajai sporta disciplīnai, kā arī papildinot ar DV 2. Globālo dienu zīmi.

Daiļamatnieku savienības atbalstā rīkotās skates - tirdziņa praktisko izkārtošanu uzņēmās A. Šterns. Viņš arī izraudzījis piemērotākās telpas Royal York viesnīcā.

DV 2. globālās dienas ievadīs varoņu piemiņas dievkalpojums svētdien, 27. jūnijā, plkst. 6 vakarā Sv. Jāņa baznīcā, kur pirmo reizi trimdā baznīcu greznos lielāks skaits kaujas karogu. Dievkalpojumu vadīs archibīskaps A. Lūsis, piedalīsies DV vīru korim un pirmo reizi DV apvienotajam korim. Dievkalpojuma tehniskais izkārtotājs būs J. Gailītis.

E. Krūka ziņoja, ka noorganizēti Dr. L. Skultānes - Zariņes un mag. iur. A. Skultāna referāti kā Kanadā, tā ASV. Temati: „Jaunatnes sasaukšanās dziesmā, dejā un dzejā", atbildību par šo sarīkojumu uzņemoties Hamiltonas vanadžu priekšniecei N. Pulciņai. Tajā, bez jau minētā Dižd anča, piedalīsies arī jaundibinātā deju kopa Daugaviņa un kokļētāju ansamblis K. Staško vadībā. Programmai, kas risināsies Royal York viesnīcas koncertzālē, sekojošo deju vakaru DV namā kārtos paši jaunieši, jo ieeja uz to būs tikai jauniešiem.

Sestdien, 3. jūlijā sabiedriskajā tiesā būs brīva ieeja, lai vairāk pulcinātu jauno paaudzi.

Programas sagatavošana „Kanaku vakaram" nāk pilnā jaudā. To vada režisors Dzintars Pūpēdis. Tajā iesaistīti DV vīru koris, DV teātŗa aktieŗi, dziedātājas Dace Kārkliņa un Mirjama Bērziņa, kā arī E. Ošiņas - Bērziņas baletskolas audzēknes.

Par rakstnieku cēlienu ziņoja T. Krūka, minot, ka vēl nav saņemtas atbildes no visiem rakstniekiem, jo izpildītāji galvenokārt būs no ASV.

Pārrunājot bilešu kontroles jautājumu, it īpaši „Dižballei", kas sekos „Kanaku vakaram", I. Purva ieteica griezties pie dižskautu vadītāja L. Gobas un lūgt palīgus no skautu vidus.

E. Krūka nolasīja J. Bērziņa (no St. Clair Shores, Mich., ASV) vēstuli, kuŗā viņš aprakstā savā vēstulē minējis, karte varētu būt labs ierosinājums tautiešiem no citiem pagastiem sekot šim piemēram.

Bijušā Latvijas sūtņa Beļģijā dzīvesbiedres E. Valteres bagātīgajam vēsturisko mantu klāstam paredzētas vēl divas vitrīnas, ko apmeklētāji varēs apskatīt DV namā.

1946 — 1971

Informācijas biroja pārstāve D. Celma savā pārskatā par paveiktajiem priekšdarbiem minēja, ka ceturtdien, 1. jūlijā, viesiem iebraucējiem izkārtots izbraukums uz Niagaras dzirnavkrituma.

Ieeja sporta sacīkstēs — pieaugušiem $1.50, pamatskolniekiem brīva, bet studentiem līdz 18 gadiem $1.

Svētku norisi skaņu lentē uzņems Amerikas balss raidītājs.

Ārpus Kanadas reklāmas lapas izplatītas lielos vairumos, tāpēc nolēma sniegt plašāku informāciju pašā Toronto pilsētā.

Mre.

Parize saskata briesmas no austrumiem

FRANCIJAS POLITISKĀS PIEZĪMES

Pēdējā laikā Francijā valdība it kā jāva notikumiem iet savu gaitu un tās darbība daudziem likās pārāk pasīva. Vairumu uzbrukumu, nereti no pašu gollistu deputātiem, saņem ministru prezidents, bet netieši tie esot domāti arī valsts prezidentam. Izdevīgu gadījumu tiešām netrūkst: Atsāktie streiki (satiksmes līdmašīnu pilotu streiks ilga turpat mēnesi), nekārtības augstskolās un vidusskolās, ne vienmēr pamatotas, bet nereti vecāku aizstāvētas, un visbeidzot nepatīkamā Alžīrijas naftas problēma.

Pēc naftas sabiedrību nacionalizēšanas, 51 proc. apmērā Alžīrijas valdība iegūst izmantošanas kontroli un Evijānas līgums vairs nav spēkā. Daudz runā par naftas cenas celšanos, kas nenovēršami izsauks spēju vispārēju cenu pielidzināšanos. Lai atvieglotu enerģijas sagādi, steidz atomcentrāļu izveidošanu. Šajā sakarībā valdība nolēma celt otru urāna pārstrādāšanas rūpnīcu, kāda jau pastāv Pjerlatā, bet šoreiz civilajām vajadzībām. Daļu nepieciešamo līdzekļu meklēja ārzemēs, pretī solot pārstrādātu urānu. Rietumvācija, šķiet, priekšroku dod jau noslēgtajam līgumam ar Angliju, jo tur noteikumi ir līdztiesīgāki. Gaidot citu atrisinājumu, franči pagaidām noslēguši līgumu ar krieviem: 1973. g. Francija nosūtīs uz Pad. savienību 800 tonnas dabīgā urāna pārstrādāšanai un pretī saņems 80 tonnas trīsprocentīgi uzlabota urāna, ko izmantos Fessenheimas atomcentrālē Elzasā, ko pašlaik ceļ.

Franču rūpniecībai netrūkst lielu nodomu arī ārzemēs. Var minēt naftas sabiedrības Elf-ERAP pasākumus, blakus amerikāņiem, Indoķīnas zemjūras naftas slāņu izmantošanā. Vēl grandiozāks ir Sibirijas vaŗa izmantošanas plāns Baikala ezera apgabalā. Bnķieŗu un rūpnieku grupa jau izveidojusies, esot izdarīta, drošības dēļ, pat aptauja pie ķiniešiem. Krievu plāni ir tik kolosāli, ka pārsniedz pat franču iespējas. Krievi turklāt vēloties amerikāņu mašīnas, jo tikai pēdējiem esot nepieciešamā pieredze šādos apmēros un apstākļos.

Arpolitikā daudz runā par Koptirgu un Angliju. Pirmo reiz žurnālistu aprindās atklāti atzīst, ka īstā problēma ir angļu-franču vēsturiskā rivālitāte Eiropas politikā. Degolls nepiedeva angļiem nepieaicināšanu Jaltas konferencē, tāpat viņa 1969. g. februāŗa sarunu publicēšanu ar angļu sūtni Parīzē par savstarpēju vienošanos kārtojot Eiropas jautājumus. Kad Brežņevs 24. partijas kongresā Maskavā ieminējās par piecu atomvaru konferences vēlamību, tas Francijā izsauca gandarījumu. Savā laikā Chruščovs noraidīja līdzīgu Degolla priekšlikumu kā nesvarīgu.

Un tomēr Eiropas attīstība nodarbina sabiedrības domu, vismaz žurnālistus, arvien vairāk. Ir arī saradušās daudz un dažādas „Eiropas" organizācijas un biedri ar nesaskaņojamiem uzskatiem. Pieņem tomēr, ka Eiropas veidošana jāpasteidzina, īpaši gaidāmās Eiropas drošības konferences dēļ. Gollisti domā, ka tajā amerikāņi attālināsies no Eiropas un tāpēc jau iepriekš nepieciešama Rietumeiropas lielvalstu vienošanās.

Pastāv tomēr arī pretēji uzskati: ASV vieta Eiropas aizsardzībā nebūt nav nenormāla, jo arī Pad. savienība nav tikai Eiropas valsts, kā arī krievu atomieroču atrašanās satelitvalstīs pilnīgi attaisno amerikāņu bazes Eiropā un Turcijā.

Dažādo uzskatu un virzienu starpā, liekas, Pompidū „empīriskā" līnija, kaut arī bez īsta definējuma, varētu būt reālizējama, bet nav drošs, ka viņam tas izdosies. Kā piemēru varētu minēt NATO problēmu. Kā zināms, pirms pieciem gadiem Francija no tās izstājās. Visiem bija skaidrs, ka pastāvošo iekšpolitisko spēku samēros atgriešanās nav iespējama, taču, bez jau pastāvošajiem kontaktiem, ir radies jauns elements. Šajā gadā pabeigs jauno NATO radara tīklu Nadge no Norvēģijas līdz Turcijai. Tā imantošanas vērtība franču bruņotajiem spēkiem ir milzīga. Lai to varētu izmantot, franči segs 12 proc. Nadge izveidošanas izdevumus. un tajā piedalīsies franču militāristu grupa kāda ģenerāļa vadībā. Pieņem, ka šim piemēram varētu sekot citi, jo jau aizmirsusies 1967. g. „militārā neitrālitāte" un līdzšinējās aizsardzības doktrīnas vietā ģenerālštābs atgriezies pie draudiem no ziemeļaustrumiem. Jācer, ka arī Eiropas veidošanā mēģinājumi nepaliks bez pozitīviem rezultātiem.

V. K.

Kādi būs apmeklējuma mērķi?

ASV un Pad. savienība uzskata, ka Kanadas ministru prezidents Trudo spēlēs izšķirošu vidutāja lomu plašajā atbruņošanas diplomātijā, ko uzskata arī par Trudo Maskavas apmeklējuma īsto mērķi. Šis atklājums, savienots ar komūnistu partijas vadītāja Brežņeva pārsteiguma piedāvājumu sākt sarunas par četru lielo karaspēka vienību samazināšanu Eiropā, ir pārveidojis Kanadas premjēra apmeklējuma nolūku Maskavā. No viesmīlības apmeklējuma ar sarunām šaurā padomju-kanadiešu apjomā, apmeklējums spiedīs Kanadu ieņemt „priekšfrontes līniju' amerikāņu-padomju atbruņošanās sarunās, kad abas lielvaras nokļuvušas vēsā strupceļā un viena pret otru aizdomīgas darījumos ar sarkano Ķīnu.

Pad. savienības sūtniecības augstāki ierēdņi Vašingtonā atklāja, ka nav šaubu, ka padomju apmeklējumā Trudo būs jāsper pirmie izšķīrēji soļi lielo varu diplomātijā. Sagaidāms, ka Kremļa vadoņi atklās Trudo, kāda veida darījumu viņi sagaida par komūnistisko Varšavas pakta valstu un Rietumu sabiedroto Ziemeļatlantijas aizsardzības organizācijas (NATO) bruņoto spēku savstarpēju samazināšanu Eiropā. Domājams, ka krievi arī atklās Kanadas ministru prezidentam, kā viņi skatās uz NATO jautājumu attieksmē uz stratēģiskām bruņošanās ierobežošanas (SALT) sarunām Vīnē. Tā pēc Maskavas ziņu avotiem, krievi nobīdījuši sāpus sākotnēji paredzētās sarunas ar Trudo par kultūras izmaiņu, tirdznieciskām attieksmēm un Arktikas izveidošanu. „Lielāka interese sarunās mums ir par Kanadas nostāju ieprett NATO", izsaciījies padomju diplomāts Vašingtonā. Padomju avoti atklāti atzīst, ka Trudo lēmums samazināt par pusi Kanadas spēku līdzdalību NATO ir uzskatāms „kā plaisa militārās alianses mūrī", kas bija nodibināta pēc Otrā pasaules kaŗa pret Pad. savienības ekspansiju Eiropā. „Mēs vēlamies noārdīt armijas Eiropā un, acīmredzot, to vēlas arī Trudo," izteicies padomju pārstāvis intervijā Vašingtonā. Kāds augstāks Kanadas diplomāts apstiprinājis Maskavas uzskatu par Kanadu kā galveno vidutāju atbruņošanās situācijā. Kanadiešu avoti norāda, ka krievi nekad nav bijuši sagatavojušies izdarīt kādas nozīmīgas pārmaiņas Arktikas tehnoloģijas izpētījumā un izveidošanā, un tāda nav iedomājama arī šoreiz.

Pēc Trudo ceļojuma uz Maskavu pieskaņots ASV prezidenta Niksona paredzētais apmeklējums Šovasar Otavā. Trudo Kremļa nostājas iespaidi un viņa reakcija uz Maskavas priekšlikumiem varētu būt svarīgi Niksona eventuālā a-

(Beigas 8. lpp.)

JAUNO AUDĒJU DARBS

Toronto latviešu biedrības sestdienas skolas audzēkņi pēc kārtējiem skolas darbiem pulcējas vēl citām nodarbībām, arī mazi pazīstamā audēju grupā. Uzņēmumā 7. kl. audzēkne Sandra Klepere (pa labi) ar brālim Ērikam austo rakstaino jostu. Pa kreisi grupas vadītāja Judīte Vāgnere.

Foto: J. Liģere

J. Evergalis

Kopēja dzimtene vieno

(Nobeigums)

Kronvalda biografijai un darbam autore pieskaras diezgan ziķi un brīnās, ka augdams stiprā vācu vidē un baudīdams vācisku izglītību, tas tomēr palicis par spēcīgu latvieti. Pieminētas arī Kronvalda mājskolotāja gaitas, studijas Berlīnē, kur tieši kļuvis par apziņīgu latviešu lietas aizstāvi. Runāts par Tērbatas latviešu lasāmiem vakariem, kur viņš latviešu studentos modinājis nacionālo apziņu. Kur tikai pacēlies kāds latviešu jautājums, tur Kronvalds bijis klāt. Uz Vecpiebalgu Kronvalds aizgājis 1873. g. un darbojies kā draudzes skolas vadītājs, kur 1875. g. miris. Disertācijā vēl izteiktas šādas domas: „Pretstatā Valdemāram un viņa aprindām, bija Kronvalda uzdevums, mazākais viņa laikā, ne saimniecība un politika, bet latviešu kultūra — garīgā dzīve. Kronvalda lielākās vērtības bija: dzimtenes mīlestība, savas tautas vēsture, mātes valoda un etnogrāfija, arī nacionālā reliģija; gūt kultūrvērtības no rietumiem un materiālās no austrumiem, kas tik labi iespējams zemes labvēlīgo ģeogrāfisko apstākļu dēļ. Pēc viņa domām, latviešiem jāved cīņa pret trim naidīgiem elementiem: pret vāciešiem, kas latviešu nacionālās apziņas sagraušanā meklē savu labklājību, pret krieviem, kuŗi cenšas apspiest katru nacionālu attīstību un pret ‚veclatviešiem', kuŗi, neskatoties uz viņu latvietības apziņu, ar savu augsto izglītību lēkšķēji ir tik spēcīgi germanizēti, ka noliedz pašas tautas spēkus, nacionālo apziņu un tic tikai vācu skolām un vāciešiem. Bet Kronvalds arī pats atzina, pretēji Valdemāram, vācu nopelnus latviešu kultūras celšanā ar vācu starpniecību un iestājās vienmēr par pozitīvu sadarbošanos, bet nostājās pret tās pārspīlētu pārvērtēšanu no latviešu puses. Kronvalds arī pats saskatīja, ka viņa nacionālās programmas īstenošana novedīs pie latviešu sadursmes ar vāciešiem un krieviem, jo pašos pamatos tā vēršas pret abiem."

Daudz jaunā zinātniece cīnās ar Fridriha Veinberga uzskatiem un nevar saprast, ka viņš pieslējies krievu monarchistiešu, sākot jau ar pēdējiem septiņdesmit gadiem un to turpinājis nākošā gadsimtā ar Rīgas Avīzi. Te nu doktorande aizmirst, ka pie vāciešiem mums nekāda augšupeja nebija iespējama, kamēr Krievijā bija visi ceļi vaļā. Ne tikai skolotie latvieši, bet pat laukstrādnieki krievu zemē ieņēma muižu pārvaldnieku vietas, iedzīvojās turībā, krāja zelta rubļus un atgriezušies dzimtenē, pirka mājas, atvēra veikalus, cēla rūpnīcas un vāciešus spieda no saimnieciskās dzīves laukā. Brīvās profesijas pārņēma latvieši. Skolotie latvieši Krievijā ieņēma augstas, labi atalgotas vietas, un, neskatoties uz savu pārliecību, tomēr palika sirsnīgi savas tautas un zemes patrioti. Vāciešiem ļoti nepatika RLB, jeb, kā tauta to dēvēja — Māmuļa. Kad Vidzemes vāciskais vicegubernātors griezās pie toreizējā RLB priekšnieka Veinberga, lai vestu sarunas par biedrības slēgšanu, Veinbergs bargi uzsaucis krieviski: „Sapku doloi", (cepuri nost) un to atkārtojis tris reizes, līdz augstais gubernātora ierēdnis attapies, ka ienācis telpā ar cepuri galvā, kur atrodas cara Aleksandra II bilde. Ar to arī RLB darbības apturēšana apstājusies. Veinbergs bija ne tikai spējīgs un veikls advokāts, bet tālredzīgs politiķis, lai gan maz saprasts. 1924. g., jauzdams sava mūža nobeigumu, viņš atstāja savai tautai testamentu, kuŗā paredzēja Latvijas likteni Kad veco Krieviju pārņēma lielinieki, Veinbergs meklēja saprašanos ar vāciešiem. Bet tās nu ir lietas, kuŗas savā laikā maz dokumentētas, kādēļ jaunai zinātniecei nebija pieejamas, jo savus augšanas gadus pavadīja Latvijas patstāvības gados.

Veinbergam vienmēr bijuši sīksti pretinieki. Septiņdesmitos gados un vēlāk tāds bijis Vēbers ar savu avīzi Balss, kuŗa bijusi par tuvināšanos Krievijai, bet tai nepatikusi Veinberga konservātīva nostāja. Arī Māteru Juris bijis pret Veinbergu ar savu Baltijas Zemkopi un Tieslietu Vēstnesi, un vispārīgi kā jaunās strāvas pārstāvis. Diezgan sīki ir atzīmēta ķeizara Aleksandra III nozīmētā Manaseina revizija, kuŗa vāciešiem nav patikusi, bet arī latviešiem nekā sevišķa nav devusi, lai gan bijusi ļoti gaidīta.

Doktore sevišķu vērību veltījusi 1905. g. revolūcijai un nodaļas sākumā saka: „Latviešu revolūcija nav sākusies tikai 1905. gada janvāŗa dienās, bet daudz agrāk. Astoņdesmitajos gados sākās latviešu bezzemnieku un strādnieku rūgšana. Nemieru vadību uzņēmās jaunā strāva, kuŗu pārstāvēja latviešu inteliģences grupa. Šie jaunie cilvēki bija izglītību baudījuši krievu augstskolās, kur palikuši par nihilistiem un nostājās pret visu pastāvošo. Viņiem izdevās nodibināt lielākās pilsētās — Rīgā, Liepājā, Jelgavā slepenas marksistiskas strādnieku, skolnieku grupas, kuŗas attīstīja propagandu un rīkoja streikus. Dāvids Bundža — „latviešu Markss" un H. Punga pēc policijas vajāšanas aizbēga uz Londonu, kur kopā ar poļu un krievu marksistiem gatavoja propagandas materiālus. Vēlāk viņiem piebiedrojās Jansons - Brauns, Roziņš un citi. Berlīnes grupa sadarbojās ar Šveicē dzīvojošiem: M. Valteru, E. Rolavu, P. Kalniņu u. c. Bundža pārcēlās uz Ameriku un izdeva kreiso avīzi Auseklis.

Te gan jāzina, ka marksisms izveidojās rietumos, no kuŗienes ievazāts austrumos. Šo ideju un materiālu transportēšanā piedalījās arī redzami latviešu marksisti, kā: P. Dauge, J. Rainis u. c. Revolūcija nekā laba nenesa, to savā darbā piemin arī autore: „Nemieri tomēr izplatījās arvien tālāk. Demonstrāciju vietā sākās laupīšanas, dedzināšanas, slepkavības, satiksmes ierīču postīšana un citi terrora akti, kuŗus vairs arī latviešu prese nevarēja noliegt, bet sniedza bez komentāriem. Latviešu sociāldemokrāti domāja cīņu par brīvu tautu Krievijas ietvaros, bet izgāja uz pastāvošās valsts iekārtas iznīcināšanu un stāvēja par kaut kādas tautas virskundzību (Herrschaft des Volkes)."

Tālāk savā darbā autore kavējās arī pie 1905. g. Rīgas pilsētas domes vēlēšanām, kuŗās latvieši izgājuši ar savu listi. Latvieši zināja, ka viņi mazākumā, kādēļ uz uzvaru nevarēja cerēt „...nolēma slēgt kompromisu ar vāciešiem gan ar pielabināšanos, gan ar draudiem, bet vācieši katru izlīguma mēģinājumu noraidīja, jo kopā sastrādāšana nevarēja notikt. No 96 ievēlētiem (80 domnieki, 16 kandidāti) latvieši dabūja tikai 14 (12 domnieki un 2 kandidāti), krievi 12 domniekus, bet viss vairums palika vācieši. Vecā Rīga paturēja vācisko seju, jo iedzīvotāji bija viņiem dāvājuši savu uzticību. Kamēr Rīgā vēlēšanu cīņas pieņēmās asumā, auga revolūcionārā kustība, pret kuŗu valsts vadība neuzstājās enerģiski."

Vēsturiskā raksta autore nepaiet garām arī cara Nikolaja II 17. oktobŗa manifestam, kuŗa rezultātā Latvijā radušās politiskās partijas un notikušas Valsts domes vēlēšanas. Vēlēšanu gadījumā latviešu avīzes izlaidušas uzsaukumu: Latvieti, neaizmirsti, ka tu kopā 700 gadiem pirmo reizi esi aicināts brīvi un patstāvīgi kalpot par savas zemes likteni. Nekad neaizmirsti pielaist domu, ka svešs vācietis varētu būt tavs pārstāvis domē, kas gadu simteņus tevi verdzinājis. Sarausti ķēdes!" Autore piebilst: „Šāda enerģiska latviešu propaganda, no kuŗas izvairījās tikai Rīgas Avīze, un kopā iešana ar krieviem deva iespēju, ka visos trijos apgabalos tika ievēlēti latviešu kandidāti. Balss šādu iznākumu apsveica, bet Veinberga Rīgas Avīze novērtēja kā zaudējumu, jo šī uzvara pirkta ar radikāļu un internacionālistu (komūnistu, J. E.) „ļoti ciešiem sakariem. Ja tiešām grib latviešu lietai pakalpot un ko labu sasniegt, mums jādomā par latviešu - vācu saprašanos, kaut arī tā abās nometnēs nebūtu populāra. Pieci latviešu pārstāvji J. Čakstes vadībā pieslējās krieviem — kadetiem. Veinbergs latviešos nebija populārs. Viņa aizņas tika ne tikai izsmietas, bet nicinātas. Un tomēr, skatoties no šīsdienas perspektīvas, redzam, cik tomēr tālredzīgi ir bijuši viņa pareģojumi. Kadeti ar sociāldemokratiem 1917. g. revolūcijā pārņēma valsts vadību un izrādījās tik nevarīgi, ka pēc 6 mēnešiem varu atdeva komūnistiem. Otrā Valsts domē ievēlēja tikai trīs latviešus: dzejnieku Zvārguli no Vidzemes, marksistu J. Ozolu no Rīgas un P. Juraševski no Kurzemes. Zvārgulis ar Ozolu atbalstīja kreiso virzienu un asi kritizēja valdību.

Tālāk zinātniskā darba autore pievēršas vācu biedrību dibināšanai (DieGründung der Deutschen Vereine). „Revolūcija un asās cīņas prasīja dibināt tautas aizsardzības vienības (Schutzverbande). Austrumu provincēs nodibināja biedrības ar kultūrālu nozīmi. 1906. g. atvēra vācu skolas, sieviešu biedrību un citas organizācijas. Pret vācu organizācijām latviešu presē sākās kaŗa gājiens un 1906. g. sasniedza augstāko pakāpi. Pēc Krievijas un Vācijas sabrukuma 1917./18. gados sabiedrotie palīdzēja austrumos nodibināt mazajām tautām patstāvību, bet tā bija viņu (sabiedroto) cīņa pret vācu tautu austrumos un rietumos."

Jaunā vēsturniece gan paiet garām kādam svarīgam momentam. Bija vēl cits apstāklis. — Sabiedroto nolūks bija arī par katru cenu sagraut carisko Krieviju, jo tās augšana viņiem nepatika, sevišķi Anglijai. Par Austrumeiropas mazajām valstīm viņiem bija maza bēda. To mums pierādīja 1939./40. gadi un arī vēlākais laiks. Tikai mēs paši bijām nosapņojuši, it kā lielās aizjūras republikas mūs aizstāvētu kā „buferu valstis" pret komūnismu. Likteņīgie gadi un komūnistu ierīkotās bazes mums pierādīja gluži pretējo — mēs bijām gan „buferi" pret austrumiem, lai rietumi tos netraucētu.

Sava darba nobeigumā Lindemūte jūtas it kā drusku par kaut ko aizvainota, un jāsaka, ne bez pamata. Bet tomēr viņa patur savu mieru, ir objektīva. Nekur viņa nav šoviniste, kādu apzīmējumu mēs diezgan bieži lietojām pret savas dzimtenes iedzīvotājiem — vāciešiem. Autore atgriežas vēl uz 19. gadsimta vidu, latviešu atmodas laikmetu un vērtē Kr. Valdemāra darbību. It kā gaŗāmejot piemin mūsu agrārreformu, par kuŗu diezgan nosodoši izteikušies ne tikai vācieši, kas zaudēja savas „latifundijas". Viņas zinātniskā darbā tā izjūtama it kā nepieciešamība. Patiesība jau nu ir tāda, ka juridiski tā nav attaisnojama, jo tika aizkārtas privātīpašuma tiesības, kas ir katras tiesiskas valsts pamats, bet politiski tā bija nepieciešama. Lielgruntniecības sadalot tika iegūtas 58.000 jaunsaimniecības, un ar to 58.000 bezzemnieku ģimenes tika izrautas no komūnistu ķetnām. Kas ieguva savu īpašumu, tas vairs marksists nebija. Tomēr jāpiezīmē, ka vajadzēja tikai mazas pacietības, jo muižnieku zemes kā gatavs augļis iekrītu pats no sevis latviešu bezzemnieku klēpī. Līdz ar to būtu atrisināts arī juridiskais jautājums. Bet šo pacietību varēja izmantot komūnisti savai propagandai un graut mūsu jauno valsti.

Autore nepaiet garām arī 1918. g. 18. novembrim, kad ar carisko Krievijas un Vācijas sabrukumu un Baltijas jauno valstu izcelšanos, radās cits atrisinājums Baltijas telpā. Pabeidzot šo apceri par tik svarīgu zinātnisku darbu, mums rodas savāda sajūta. Vai kāds no mūsu latviešu zinātniekiem ir ar tādu milestību piekŗēries mums tik svarīgam tautību sadzīves jautājumam, kā to darījusi prof. Dr. Margarete Lindemuta? Viena kopēja dzimtene mūs vieno. Mēs stāvam visi kā pie sabrukušas karšu mājiņas, vai jūtamies kā izgājuši uz pasaules lielceļa un nevaram atrast vairs ceļa uz savu dzimteni. Pats sātans uz mūsu dzīves krustceļiem ir sajaucis ceļa zīmes. Dzimtenē dzīvojot mūsu savstarpējās cīņas izmantoja kāds trešais — internacionālais komūnisms, un ir pārņēmis un izpostījis visu to, ko ar tik grūtu darbu un neatlaidību bijām cēluši. Vācu repatrianti 1939. g. rudenī ar kuģi Stauben atstāja dzimtenes krastu dziedot: Dievs, svētī Latviju! Mēs palikām malā stāvēdami ar „citu dziesmu", nepadomādami, kāds liktenis pēc pusgada mūs sagaidīja...

„Klau, klau! Tiksimies jaunatnes un sporta svētkos Sidrabenē 5. un 6. jūnijā!" Tā skan rikotāju aicinājums. Jaunais sporta laukums jau gaida, Sidrabene aicina. Šā Toronto Sv. Andreja draudzes lauku īpašuma izveidošanā nav trūcis čaklu roku, to uzkopjot un spodrinot arī šopavasar. Laikam visvairāk rūpju ir Sidrabenes pārvaldes priekšniekam P. Plīsim, kas pēc darba pilsētā, nedēļas nogalē steidzas uz Sidrabeni, lai palīdzētu to izveidot, kā tas redzams šajā uzņēmumā, darbinot lielo veltni.

Foto: J. Liģers

LATVIJA

41. N-RS. SESTDIENA, 1971. GADA 22. MAIJS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors (dzīvokli un vaļarsē): Krišs Šēbars, 34 Pasadena Gardens, Toronto 326, Ontario; tālr. 766—2361.

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības izmāt. Netiktošos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanadā) vai starptautiskais pasta kupons (cēlās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanadā un ASV — par mēnesi $2.50, 3 mēn. $6.00, 6 mēn. $11.50, 1 gadu $21.00. Atsevišķa numura cena 25 centi. Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20—$8.40 par 1 collas slejas telpu. Sarīkojumu kalendārī $1.- par katru datumu vienā numurā.

ISSN 0705-3231

Par un pret kaŗu

ASV virsprokurors Džons Mičels saīdzinājā maija dienu demonstrācijas Vašingtonā ar Hitlera brūnkrekliem un ka nekas cits nebijis darāms, kā masu aresti, lai attīrītu Vašingtonas ielas no tūkstošiem pretkaŗa demonstrantu. Kalifornijas miera savienības konferencē viņš sacījis, ka ir lepns uz Vašingtonas policiju, kas apturēja pūli, kas apspieda un nolaupīja pārējiem viņu pilsoņu tiesības. Viņš izteica trauksmi par „augošo draudu civiltiesībām Savienotajās Valstīs, brīva vārda un brīvās pulcēšanās vārdā nolieg brīvību pārējiem".. Divu nedēļu demonstrācijas pret Vietnamas kaŗu izmaksāja gandrīz 3 milj. dolaru. Bez tam vēl Pentagons nav atklājis, cik izmaksāja helikopteru un valsts armijas pārvietošana uz Vašingtonu.

Apmēram 14.000 amerikāņu patrioti Karla Makinteira (Carl McIntire) vadībā bija sarīkojuši „patriotu gājienu uz uzvaru" ar ASV himnas dziedāšanu un karogiem Vašingtonā, kas pabeidzās pie Vašingtona piemineklja. Makinteirs skubināja prezidentu Niksonu „ieņemt pasaules vadonību, lai sakautu komūnismu". Gājiena dalībnieki atbalstīja Dienvidvietnamas viceprezidenta Kaoki prasību par ASV militāru uzvaru Dienvidaustrumāzijā. Sapulcē, pēc Makinteira vērtējuma, piedalījās 175.000 personas.

(106. turpinājums)

Apstāsimies uz mirkli, lai izdomātu kādu domu līdz galam. Kas notiktu konflikta gadījumā starp Spīdolu un Laimdotu? Par ko šai gadījumā izšķirtos Rainis? Par ko Kuga? Par ko tauta? Par Spīdolu vai par Laimdotu? Starp rainisko Spīdolu un pumpurisko Laimdotu nevarēja būt vienojamā saikļa un, starp Spīdolu un Laimdotu varēja būt tikai šķiramais saiklis vai: Laimdota vai Spīdola?

Par kuŗu no abiem simboliem, lugu rakstot, būtu izšķīries Rainis? Atbilde ir tikpat skaidra, cik katēgoriska: Rainis būtu izšķīries par savu Spīdolu, kuŗai viņš piešķīra lielāko vārsmu skaitu, piešķīra valdonīgo, pārnacionālo mirdzumu. Bet vai tam būtu vajadzīga latvju dzeja, latvju teātris, latvju māksla, lai gala iznākumā ļautu Spīdolai pieveikt Laimdotu?

Par kuŗu no abām izšķirtos Kuga un tauta? Atbilde ir tikpat skaidra un tikpat katēgoriska — par Laimdotu.

Ja nu skatītāja sekoja ne Spīdolai, bet Laimdotai, tad tas nav ne autora, ne režisora, bet gan dekorātora Jāņa Kugas nopelns, kuŗam pievienojās latvju patriotiskie aktieŗi un režisors. Kuga aicināja tautu uzticēties viņam un pārdzīvot drāmu ar acīm un latvisko apjautu, atstājot „literāro" Spīdolu neievērotu. Kuga aicināja uzticēties viņam un Pumpura viengabalainajam, veselajam Lāčplēsim, kam bija tikai viens mērķis — kalpošana Laimdotai, kalpošana Latvijai. Kuga abus pieskaņoja savām skatuves gleznām, atstājot Spīdolu ārpus latviskās nacionālās gaisotnes.

Rainis vēlējās visu lugu virpināt ap Spīdolu — vāgnerisko un marksistisko. Kuga vēlējās visas dekorācijas veltīt tautas liktenim un tautas mākslai, no kuŗas bija izaugt tiesībām uz savu valsti. Rainis un Kuga Uguns un nakts uzvedumā sastapās ne kā sabiedrotie, bet kā pretinieki. Uzvarēja Kuga, tā saglābjot Raiņa nacionālo aureolu arī šai lugā.

Ugunī un naktī Kuga cīnījās par latvisko identitāti vispirms. Par latvisko identitāti, kas izpaužas latvju tautas dziesmās, latvju vizuālajā tautas mākslā. Kuga tai veltīja visu savu uzmanību, rūpību, visu savu mīlestību. Jo tieši šai mākslā mājo latvju tautas neizdeldējamās, nenoilgstošās tieslbas uz savu patstāvību, uz savu valsti.

Viens no Francijas lielākajiem dzejniekiem, kas prata salaulāt dzejisku smalkumu ar nepielūdzamu skaidrību, klasiķis un simbolists vienā personā, akadēmiķis un filozofs Pols Valerī (Valéry, 1871—1945) rakstīja šos vārdus:

Quelle âme hésiterait à bouleverser l'univers pour être un peu plus elle-même? Neticami skaidri, neticami valsirdīgi, neticami nepielūdzami:

„Kuŗa dvēsele vilcinātos satricināt pasauli, lai būtu mazliet vairāk pati?" Lai būtu pati! Uguns un nakts skatītāju telpā uz Uguns un nakts veidotām Kugas dekorācijām raudzījās tauta, kas bija gatava „satricināt pasauli", lai būtu viņa pati. Beigās!

Ugunī un naktī to nesniedza ne vāgneriskais, ne marksistiskais, ne rainiskais risinājums. Ugunī un naktī šo gandarījumu sniedza skatuves gleznotājs Jānis Kuga.

Gadu simtus un tūkstošus tautas cīņā par savu pastāvēšanu vērpušas un šķetinājušas savu vēsturisko atmiņu pavedienus ar savu lielāko dzejnieku disciplinēto iztēli, lai tautai radītu varonības paraugus, paraugus, kas kveldēja tautas labāko dēlu drosmi un gribu aizstāvēt savu tautu, savu sētu, savu valodu, savas kultūras ideālus. Tā bija ar sumeriešu Gilgamešu, tā ar ēģiptiešu Horu-Vanagu, tā bija ar grieķu Tēzeju un Achileju, ar irāniešu Rustanu, indiešu Ramu, skandinavu Sigurdu, franču Rolandu, spāņu Sidu.

No 1888. gada, kad sakarā ar III dziesmu svētkiem parādījās Andreja Pumpura pašizgudrotais, poēmas pantos tvertais tautas varonis Lāčplēsis,, līdz 1911. gadam, kad ar spīdolismu sasirdzinātais Raiņa Lāčplēsis uznāca latvju teātŗa skatuvē, bija pagājuši tikai 23. gadi, mazāk, nekā vajadzīgs, lai viena paaudze nomainītu otru.

Ja latvju tauta vēlējās kļūt par nāciju, tai bija nepieciešams savs vienotājs, stipru gribu un tēvijas milestību paudējs varoņa tēls. To, ko citas tautas bija radījušas gadu simtos, pat tūkstošos, latvju tauta nu tiecās radīt divi, trīs gadu desmitos!

Latvju tauta bija pieņēmusi Pumpura Lāčplēsi. Tai nebija cita. Tā to pieņēma un padarīja par savu, un gaidīt gaidīja tālāku šī varoņa tēla izkopšanu un dzejisku stiprināšanu. Un kur un kā gan tas visiectekmīgāk panākams, ja ne ar teātŗa palīdzību!

Tā radās Raiņa Uguns un nakts. Bet vai tā atnesa to, ko tauta tik ilgi un ilgoti bija gaidījusi? Vai Uguns un nakts teksts uzbūra skaidro vienotāju un varonības simbolu, kas tautai bija nepieciešams? Vai Rainis tautai sniedza ideālo latvju varoni, nevainojamo pilnības paraugu, kas modinātu latvju jaunekļu krūtīs ticību savai tautai, ticību savai cīņai, ticību tautas nākotnei? Vai Uguns un nakts centrālais tēls un visas lugas garīgais ultima ratio — izšķīrējs arguments — bija Lāčplēsis? Nē, lugas centrālais tēls un ultima ratio bija ne Lāčplēsis, bet Spīdola. Bet Spīdola nebija viedā ceļvede, nebija tautas dzīvības gara teicēja kā viedā iedvesmotā Delfu Apollona Pitija. Viņa nebija ne manteis (reģe), ne enatheoi (Dieva pilna). Spīdola bija vilšus praviete, kas slepus sludināja tautas saskaldīšanu un brāļu kaŗu, sludināja marksismu, gala iznākumā tātad — tautas pazudināšanu svešā nācijā.

Uguns un nakts varēja kļūt īpaši bīstama tad, ja drāmas pumpuriskās izteikas — saskaņā ar Raiņa nodomu — izmantotu marksistiskās ideoloģijas popularizēšanai.

Latvju varoņu drāmas augstākais mērķis varēja būt tikai viens — audzināt tautu vienotībai, audzināt tautas brāļus par latviešu Kastoriem un Polluksiem, lai arī kritušie brāļi dzīvotu. Latvju varoņu drāmas mērķis nevarēja būt Kaina cilts audzināšana, kas apkautu savus jaunākos brāļus necilvēcīgā ideoloģijā, kas „nepazīst cilvēka žēluma".

Kas Uguns un nakts drāmas uzvedumā bija par pumpurisko Lāčplēsi?

Atbilde: viens un visi. Viens — skatuves gleznotājs Jānis Kuga, visi — aktieŗi un publika, dzīvais skatītāju pulks — tauta rosinātājā, dzīvā jūtu un vienprātīgā izpratnes saspēlē. Divi gadu desmitos pumpuriskais Lāčplēsis bija kļuvis par psichisku īstenību un tāds tas palika Uguns un nakts spožajā autentiski latviskajā, meistara Kugas radītajā nacionālajā skatuves gaisotnē. Skatītāji to pieņēma atvērtām acīm un sirdīm. Bez vilcināšanās, bez aizdomām, bez šaubām.

Latviešiem nebija un nevarēja būt ne sava Herodota, ne sava Tacita. Tautai, kuŗai nav vēstures, nevar būt vēsturnieku. Vēsturi un epus aizstāja daiļliteratūra, īpaši lirika. Bet vai tā allaž palīdzēja tautai dzīvot un uzmanīgi, bet neatlaidīgi tiekties nācijas stāvoklā? Vai arī dzejā nepavīdēja vārdi un idejas, kas no vienas puses vedināja uz nevarīgu, romantisku sapņošanu, no otras — veda uz niknu, briesmīgu brāļu kaŗu? Un vai Uguns un nakts teksts tam nav klasisks paraugs?

(Turpinājums sekos)

Ālīda Stūrāne

Ūdeņi runā . . .

Ieklausies ziemeļu ūdeņu dunā —
Kaut ar' tos klājis vēl ledus vāks,
It visi aizjūras ūdeņi runā — —
Ak tā diena un stunda reiz nāks,

Debesu atvari vērsies kad silti,
Zemledus straumes pretī tiem šalks,
Sprosti grūs!—pāri tiem jauni ies tilti—

Dzīvības dāsnumā raisīsies zari
Ziedos— ar ilgoto pavasari.

★

Sniedze Grante

DAUGAVAS NAV

Upes un ezeri te —
gludeni spoguļi, krāšņus
kur atspulgus mest pasaulei skaistai.
Daugavas nav.
Meklēju. Skatos.
Acis reibušas ūdeņu spožuma —
sāp meklējot.
Daugavas nav.

Latviešu tautas dziesmu pēcpusdiena

Notinghamas latviešu grāmatu kluba, Anglijā rīkoto Latviešu tautas dziesmu pēcpusdienu 2. maijā DV kluba telpās atklāja grāmatu kluba vadītājs A. Veichelis, uzaicinot jauno dziedātāju Dagniju Balodi sākt sarīkojuma programmu ar paredzētajām tautas dziesmām. Dagnija Balode dziedāja solo Pati māte savu dēlu un Lēni, lēni jūra krāca, bet duetā ar māsu Ingrīdu — Ziedi, ziedi rudzu vārpa. Sekoja rakstnieka Ed. Salnas referāts „Latvju tautas dainas", kurā, apskatot tautas dziesmu rašanos, viņš cita vidū teica:

— Ikviens no mums būs dzirdējis vai lasījis, cik ilgi jau latviešu tauta mīt Baltijas jūras krastos, cik veca un bagāta ir mūsu kultūra un ka senos laikos latviešu cilšu apdzīvotā platība ir bijusi daudz lielāka. Varbūt mazāks būs to skaits, kas saskārušies ar domu, ka latviešu tauta ciešot no bezvēstures lāsta. Lai nu kādas būtu mūsu domas par mūsu kultūras vecumu un tās bagātību, visi gan laikam varēsim vienoties pārliecībā, ka lielākais un vērtīgākais garīgo vērtību mantojums, ko esam saglabājuši, ir mūsu tautas dziesmas. Šis mantojums nav tikai ar mūzeja vērtību. Latviešu tautas dziesmas patiesi ir ne tikai pirmā latviešu enciklopēdija, bet arī latviešu „svētie raksti". Tās tomēr, pirmkārt, ir dzeja, un lai nonāktu līdz tam, kad tās no tautas mutes tikušas pieejamas grāmatā, mums noteikti ir jāpakavējas pie latviešu tautas dziesmu krāšanas un kārtošanas. Protams, šis darbs jo cieši saistās kopā ar Kr. Barona vārdu, jo viņš tām ziedojis visu savu mūžu.

Referents savā stāstījumā tālāk izsekoja visiem tiem latviešu un arī vācu kultūras darbiniekiem, kuru darbošanās un dzīve bijusi tiešā saskarē ar latviešu tautas dziesmu vākšanu un kārtošanu. Kr. Barons sakārtojis pavisam 217.996 tautas dziesmas, bet ar to izdošanu grāmatā viņam neveicās. Latvijas brīvvalsts nodibinātā Folkloras krātuve sāka sistēmatiski un pilnīgi jaunu gara mantu vākšanu.

Pēc tautas dziesmu vākšanas un sakārtošanas, ko vadīja O. Līdeks un rediģēja prof. P. Šmits, no 1936.—1939. gadam Folkloras krātuves izdevumā iznāca, kā papildinājums Latvju dainām, 4 sējumos Tautas dziesmas, kuros, turpinot pamatdziesmu numerāciju, to skaits pieauga uz 60.000.

Latviešu tautas gara mantu vākšana turpinās Latvijā vēl tagad. Trimdā grāmatu apgāds Imanta Dānijā 1950. gados izdeva Latviešu tautas dziesmas 12 sējumos. Ir arī iznākušas vairākas tautas dziesmu izlases. To vecumu un stilistiku pētījis liels skaits latviešu literātūras zinātnieku. Reižu reizēm dzirdam apgalvojumu, ka visas latviešu tautas dziesmas ir „tīrās dzejas pērles" — saturā bagātas, formā pilnīgas,un visas tās saglabājušas sevī vistīrāko latviešu valodu. Šādas domas, ja vien mūsu nolūks nav slavēt visu, kam sakars ar latviešiem, varam nosaukt par latviešu tautas dziesmu mītu. Nav iespējams atrast nevienu, kaut vai nelielu, viena autora dzejoļu krājumu, kurā visi dzejoļi būtu ar vienādu dzejas vērtību, kā gan varam prasīt, lai tāda būtu tik daudzās tautas dziesmās. Tās tacu sacerētas un izveidotas daudzu gadsimtu ilgā laika tecējumā un ir neskaitāmu autoru darbs. Runājot par latviešu valodas tīrību tautas dziesmās, godam jāliecina un jāpriecājas, ka dziesmu lielākajā daļā ir tīra latviešu valoda. Zinot cik sliktu valodu latvieši runāja latviešu tautas dziesmu vākšanas laikā, ir jābrīnās ka tajās sastopama tik laba latviešu valoda. Tā kā tautas dziesmu sacerētāju vārdi nav zināmi, tiek izteiktas domas, ka tās būtu sacerējusi visa tauta. Tas tomēr būtu jānoraida, jo dzeju rada un var radīt tikai atsevišķs cilvēks. Neapšaubāms ir fakts, ka šo atsevišķo cilvēku radīto dzeju dziedāja un uzglabāja visa tauta. Tautas dziesmas mums arī jāvērtē no mākslas vērtības un kultūrvēsturiskā vērtību viedokļa. Ja arī pamatdziesmu un to variantu skaits būtu liels un dažkārt maz atšķirīgs — tomēr ikviena tautas dziesmu rinda, lai cik bieži tā atkārtota, ir lasāma un paglābjama no iznīcības, jo tā ir necenzēta dzeja, kurā izteikta dziesmu sacerētāju pārliecība, nejautājot vai tā kādam patīks vai ne. Laikam gan nekad savu garīgo vērtību radīšanā latvieši nav bijuši tik brīvi, kā tautas dziesmu rašanās laikā. Daudzo latviešu tautas dziesmu sacerētāji izjutuši un izteikuši spriedumu par mūža sastapto ļaužu labajām un arī jaunajām īpašībām. Tādēļ citējot latviešu tautas dziesmas ir jābūt joti uzmanīgam, lai pārāk netiktu izcelts, vai nu tikai pozitīvās, vai negātīvās puses vien.

Latviešu tautas dziesmas ir anonima dzeja, mēs nezinām to sacerētāju vārdus, nezinām arī sacerēšanas vietu un laiku. Varam zināt kurā pagastā tā uzrakstīta vākšanas laikā, bet nav drošības, ka tā tur būtu radusies. No dziesmu satura tomēr varam secināt, ka ir joti vecas tautas dziesmas, kuŗas radušās pat aizvēstures laikos. Šķiet, ka lielais vairums latviešu tautas dziesmu sacerēts ap un pēc vāciešu ienākšanas Baltijas telpā.

Brīžiem ikviena cilvēka sirds alkst dzeju, lai tad atšķiram kādu latviešu tautas dziesmu sējumu un mums ilgi nebūs jāmeklē tas, ko gribējām atrast — savu referātu nobeidza Ed. Salna.

Sekoja Dagnijas Balodes dziedātās tautas dziesmas. Sarīkojuma nobeigumā Karina Eglīte-Bērziņa un Ed. Salna sniedza tautas dziesmu lasījumu.

K. Zemdega

E. Andersons

Senie kurzemnieki Amerikā un Tobāgo kolonizācija

Kurzemes hercogistes sacensība ar jūras un tirdzniecības lielvalstīm par aizjūras koloniju iegūšanu ir viens no spilgtākajiem un dēkaināk jiem mūsu zemes vēstures posmiem. Ilgu gadu rūpīgā vēsturnieka darbā Edgars Andersons ir vācis ziņas par kurzemnieku pasākumiem un tālajiem braucieniem — gan Eiropas, gan Rietumindijas archīvos, kā arī meklējis un lokālizējis senās fortu vietas Tobāgo. Rezultātā radusies vēstures grāmata, kas lasāma kā spilgts un aizraujošs piedzīvojumu romāns.

370 lpp. 60 ill., satura kopsavilkums angliski, skaists izdevums. Dabūjama latviešu grāmatnīcās.

Daugava

Drakenbergsg. 15,
S-117 41 Stockholm.

Iznācis

Teodora Tomsona

jaunākais dzejoļu krājums

SPĒLE

168 lpp. Cena $3.50

Pieprasāms latviešu grāmatnīcās.

Paklausot igaunietes lūgumam

GRĀMATA PAR MŪSDIENU IGAUNIJU UN IGAUŅIEM (1.)

Aprīlī Zviedrijā laista klajā grāmata „Estland — en studie i imperialism" (Igaunija — imperiālisma studija), ko „Aldus Aktuellt" serijā izdevis apgāds Aldus/Bonniers. Grāmatu sarakstījis igauņu cilmes Zviedrijas radio redaktors Andress Kings (Andres Küng), kurš pērnvasar apmeklējis Igauniju. Viņš agrāk — kopā ar Ulofu G. Tandbergu — publicējis grāmatu par minoritāšu problēmām dažādās pasaules malās „Jordens förtryckta" (Pasaules apspiestie).Pats viņš sarakstījis vai rediģējis vēl divas grāmatas: „Latinamerika — reform eller stagnation?" (Latīņu Amerika — reformas vai stagnācija?) un „Samemakt!" (Varu sāmiem!) par sāmu (lapu) minoritātes jautājumiem Zviedrijā un Norvēģijā. — Sniedzam šajā un nākamā rakstā ieskatu šīs Igaunijas un igauņu mūsdienu problēmām veltītās grāmatas saturā.

UZ IGAUNIJU?

Starp Helsinkiem Somijā un Tallinu Igaunijā ir regulāra pasažieru satiksme. To izmanto daudz somu un tautas mutē šie kuģi ieguvuši „vodkas ekspresu" nosaukumu: stipros dzērienus uz kuģa pārdod par t. s. jūras cenām, t. i., bez muitas pielikuma. Biļete nemaksā daudz, un šo apstākli izmanto tie, kam kārojas „uzņemt uz krūts". Bet brauc arī citi — tādi, kam interesē iepazīties ar Igauniju, kāda tā ir šodien.

Brauc uz Igauniju?

Īstenībā ne. Tikai — un ne tālāk! — uz Tallinu.

Andress Kings, kas Zviedrijā nule laidis klajā grāmatu „Estland — en studie i imperialism", grāmatas ievadā pastāsta, ka Tallinas apmeklētāji nedrīkst attālināties no pilsētas tālāk par 17 kilometriem. Pašam viņam bijusi iespēja aizbraukt arī uz universitātes pilsētu Tartu, bet brīvi ceļot pa visu Igauniju nav ļauts.

Šis — un vairāki citi apstākļi — nav ļāvuši grāmatu uzrakstīt tik pilnīgu, kā būtu vēlams, konstatē autors. Ieskatu igauņu mūsdienu dzīvē visā pilnībā nevar iegūt, apmeklējot tikai galvaspilsētu. Un daļa materiāla palikusi nepublicēta tādēļ, ka tas varētu kaitēt atsevišķām personām. Norāde uz šāda tipa problēmām, sarakstot grāmatu par mūsdienu Igauniju, tomēr runā pati savu

(Beigas 5. lpp.)

LAI BALSTIŅAS TĀLU SKAN...

Latviskā dziesma pāršalkusi zemes un kontinentus un atskanēs vēl.1973. gads paies Latviešu pirmo dziesmu svēku 100 gadu atceres zīmē. Vai mūsu dziedātāju koŗiem kādreiz neatpaliks dziedātāju? Tā neliekas! Aug jauna audze, jauni dziedātāji, tautas tērpu valkājot jau no mazatnes, kā tas redzams šajā uzņēmumā, dziedot latviešu skolas koŗim šajā kontinentā.

Foto: J. Ligers

LNAK un TLB laipni lūdz jūs apmeklēt

mag. iur. Ad. ŠILDES referātu

Jaunākais noskaidrojums par baltiešu deportācijām

pirmdien, 31. maijā, plkst. 7,30 vak.

Latviešu namā, Toronto,
491 College ielā.

Ieeja pret ziedojumiem

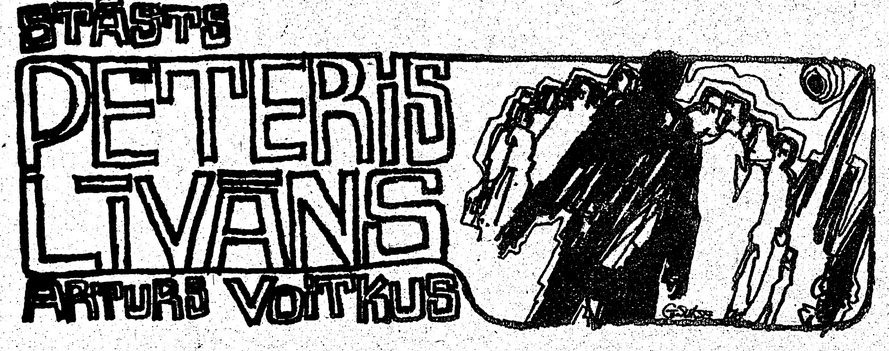

(89. turpinājums)

— Baznīca māca, ka mums jābūt miršanai sagatavotiem. Un ka sāpes un ciešanas ir tās, kas mūs uz to mudina.

— Kas mums daudz jāgatavojas? Ja es visu mūžu esmu centies dzīvot kā cilvēkam jādzīvo ...ko es vairs pašās beigās varēšu iegūt?

— Cik ir to, kas visu mūžu centušies? Bet es jūs nogurdinu. Šodien pietiks. Atnākšu atkal. Vai negribat, ka ar jums kopā noskaitām lūgsnu?

Katlaps klusēdams salika rokas lūgšanai, un Līvāns balsī lūdza. Tēvreizi Katlaps pusbalsī skaitīja līdzi. Kad tā bija nobeigta, profesors mazliet sēri pasmaidīja un paskatījās mācītājā.

— Tad nu jūs mani sagatavojāt aiziešanai... Jūs domājat, ka miršu?...

— Kāpēc?

— Vai citādi būtu mani skubinājis Dievu lūgt?

—Soreiz jūs maldāties. Es nedomāju, ka no šīs slimības mirsit. Bet lūgšana, domāju, dzīvotājam tikpat svarīga kā mirējam. Mēs tikai kautrējamies lūgt mazā pulkā. Mēs lūdzam vai nu tad, kad esam vienatnē, vai arī lielā pulkā baznīcā — un arī tad tikai ar slēgtām lūpām.

— Lūgšana, mīļais mācītāj, ir dvēseles izģērbšana. Kam patīk ar kroplu ķermeni, kailām kājām stāvēt citu priekšā? Un kas grib savu netīro dvēseli atkailināt, kur citi klāt?

Katlaps nomira septitajā maijā un viņu apbedīja desmitajā. Līvānam bēru dēļ gājiens pie ārsta bija jāatliek. Nākošais brīvais datums ārstam bija jūnija vidū. Maira bija neapmierināta.

— Atkal vilcināšanās! Vai tiešām nebija iespējams bēres nolikt stundu agrāk? Tad tu būtu paspējis nokārtot abas lietas.

— Katlapa kundze tā vēlējās. Un kāda tur starpība — pāris nedēļu agrāk vai vēlāk? Bez tam es tagad jūtos daudz spirgtāks. Ziemas nogurums vien būs bijis.

Bet nebija.

Pēc Ritas salaulāšanas un mazajām viesībām Līvāns, nogaidījis viesu izklīšanu, iegāja savā istabā un atlaidās uz dīvāna. Maira rosījās pa māju un vīra rīcību nemanīja, līdz, savus darbus beigusi, gāja Pēteri meklēt. Parasti, viens palicis, viņš darbojās pa dobēm. Neatradusi, viņa atgriezās namā.

— Tev nelabi? — Maira jautāja, delnu vīra pierei uzlikusi.

— Sagurums. Bet es tūlīt celšos. Jāiekož; laikam neesmu pietiekami... ar visiem uztraukumiem... Rita likās laimīga. Un Tims tāpat.

— Ko tev atnest? Cepumus? Galu?

Pēteris viegli noskurinājās.

— Galu vien ne! Varbūt sausiņus... un vieglu tēju... bez cukura. Šodien daudz salda ēsts.

Maira zināja, ka vīrs runā niekus; Pēteris bija atturējies no kūkām, ir saldā ēdiena un arī vīna glāzi gandrīz neskartu atlicis atpakaļ uz galda. Parasti viņš — zināmās robežās — neatteicās ne no tās, ne citiem stiprākiem dzērieniem.

— Vai tu man atļautu zvanīt ārstam un lūgt tevi apciemot? — Maira jautāja. — Tu neesi noguris, bet slims.

Pēteris strauji piecēlās kājās.

— Ja tu tā uz to skaties, tad... tad iesim pastaigāties! Lai meitene nāk līdz. Iesim visi trīs.

— Tu esi spītnieks, — Maira nekustējās. — Kam tu gribi iespītēt? Vai esi padomājis, kas notiktu, ja tu uz ilgāku laiku nopietni saslimtu? Draudzei slima mācītāja nevajaga. Draudzei vajaga mācītāja, kas tai var kalpot.

— Vai es varu dabūt tēju un sausiņus?

Maira klusēdama izgāja no istabas. Virtuvē dzirdēja noškindam traukus.

Nākošajā rītā Pēteris ar pūlēm piecēlās, bet centās sievai slimību neizrādīt. Kad Maira bija aizgājusi darbā — Guntis bija dabūjis vasaras darbu ārpus Kronvilles — un Ilona aizvadīta uz skolu, Pēteris piezvanīja ārstam, izstāstīja savu veselības stāvokli un lūdza viņu izmeklēt vēl šodien.

— Bīstos, ka ir kas nopietns, — viņš ārstam teica.

— Tad jau labāk pie laika.

Ārsts lika ierasties agrā pēcpusdienā slimnīcā.

— No rīta man jāoperē; es jūs izmeklēšu turpat slimnīcā, pirms dodos uz kabinetu. Varbūt mums vajadzēs kādas analizes, tad varēs turpat uz vietas.

Pēc sarunas ar ārstu nogurums samazinājās, un Pēteris gandrīz jau nožēloja, ka ārstu lieki traucējis. Bet bija par vēlu vizīti atsaukt; dakterim pašreiz vajadzēja būt operācijas zālē.

Bija dīvaina sajūta vērt kā pacientam tās pašas slimnīcas durvis, pa kurām viņš tik bieži bija staigājis kā mācītājs, apmeklēdams slimos draudzes locekļus. Viss šeit bija pazīstams, bet tai pašā laikā arī pēkšņi kļuva svešs: darbiniece pie informācijas galda, kafejnīca gaiteņa galā, kurā viņš ziemas aukstajās dienās dažu labu reizi bija iegriezies izdzert krūzi kafijas, pirms dodoties tālākās gaitās, mazā grāmatnīca, kur gar sienām plauktos bija rindā saliktas stikla vāzes ar mākslīgām puķēm — daži apmeklētāji tās iegādājās slimo iepriecināšanai, — elektriskais pulkstenis, pie kura, īsi pirms viesu stundu sākšanās, kā pielipušas kavējās gaidītāju acis, celtņu rinda — viss tas bija redzēts neskaitāmas reizes, un tomēr — likās, ka Pēteris to šodien redz pirmo reizi.

Ārsts operāciju bija beidzis ātrāk kā paredzējis un Pēteri jau gaidīja. Iztaustījis un izjautājis, viņš to ieveda rentgena kabinetā.

— Daudz nekā es šodien jums pateikt nevaru, — viņš nobeigumā Pēterim teica turpat caurskates istabā. — Jums jānāk rītu, tad izdarīs uzņēmumus. Pēc astoņiem šovakar nekā vairs neēdiet. Rīt vienpadsmitos šeit pat.

— Kādu jūs paredzat diagnozi? — Pēteris jautāja.

— Bez pamatīgākas izmeklēšanas nekā nevaru pateikt. Iespējams, ka jums būs uz kādām dienām jānāk slimnīcā. To es jums pateikšu pēc rītdienas uzņēmumiem.

Nākošajā dienā uzņēmumus izdarīja tehniķis rentgenologs. Ārsta nebija.

— Vai jūs varat pateikt, ko uzņēmumi rāda? — Pēteris jautāja, kaut arī jau ieprieks zināja tehniķa atbildi.

— Diemžēl nevaru. Jūsu ārsts stāsies ar jums sakarā.

Pēcpusdienā ārsts zvanīja Pēterim pa tālruni.

— Es jums esmu sarunājis gultu. Nāciet rīt uz slimnīcu. Uzņēmums rāda, ka nepieciešama pamatīgāka izmeklēšana.

Ārsta steiga Pēterim pateica vairāk nekā garas runas.

(Turpinājums sekos)

Jaunatnes kristīgās audzināšanas darbs

LATVIEŠU EV.-LUT. DRAUDŽU APVIENĪBAS (LELDAA) VIDIENES APGABALA JAUNATNES NOZARES VADĪTĀJA EVANĢELISTA MĀRTIŅA OZOLIŅA DOMAS PAR MŪSU JAUNIEŠIEM

„Šīsdienas jaunietis nav tas pats, kas bija vakardien. Mums jāmēģina to izprast un iejusties, kaut arī ne katrreiz patīkamā situācijā. Nav tā, ka reliģija mūsu jauniešus nesaista, bet gan ar citādi uztvertu pieeju. Tie nesamierinās ar visām mūsu sen ierastām tradicijām. Līdzšinējie aicinājumi, palikt pie baznīcas, uzklausīti pavirši, tamdēļ jāmeklē jauna pieeja, jauni ceļi, kā jauniešiem saistīt un paturēt pie mūsu vecās ticības," brīvi stāstīja evanģelists Mārtiņš Ozoliņš no Saginavas, kad avīznieks to sastapa Gaŗezera jauniešu saieta laikā un lūdza izteikties par pašreizējo darbu vidienes apgabala jauniešus pārzinot.

Kā zināms, M. Ozoliņš šo darbu uzņēmās tikai pagājušā gada 17. oktobrī, kad draudžu darbinieku konference Čikagā viņu izraudzīja šā uzdevuma veikšanai. Jaunatnes lietu kārtošana M. Ozoliņam bijusi tuva jau agrāk, kad viņš Saginavā darbojās latviešu skolā. Šajos 7 mēnešos, kopš evanģelista pārziņā atrodas visi vidējā apgabala draudžu jaunieši, viņš jau pielicis šim darbam daudz pūļu un veicis arī atzīstamus sasniegumus.

„Žēl, ka jauniešu dievkalpojumus neuzsākām jau vismaz pirms kādiem pieciem gadiem, varbūt, ka tie tagad vairāk turētos pie savas baznīcas," pēc svecīšu vakara dievkalpojuma Kalamazū teica kāda bērnu māte par evanģelista M. Ozoliņa noorganizēto jaunatnes dievkalpojumu. Ar viņa gādību vidienes apgabala draudzēs jaunatnes dievkalpojumi noturēti ne tikai Kalamazū, Saginavā un Detroitā, bet arī citur.

Sv. Pāvila draudzē Detroitā noticis kopīgs saiets ar Klīvlendas apvienotās draudzes jauniešiem. Maija sākumā Gaŗezerā uz 2 dienām bija sapulcināti 45 jaunieši no visa apgabala.

Jauniešu dievkalpojumi nav parastie dievkalpojumi, jo tajos tekstu lasīšanā iesaistīti paši jaunieši. „Viņi labprāt piedalās dievkalpojumos, ja pašus iesaista darbībā. Tāpat jauniešus interesē reliģiskās diskusijas," atzīst M. Ozoliņš, stāstot par jauniešu saietiem. „Mēs ne tikai uzklausām, bet dodam katram jauniešim arī iespēju izteikt savus uzskatus. Vēlāk visi par tiem kopīgi debatējam. Lielākais ieguvums," uzsvēra M. Ozoliņš, „ja jaunieši paši var viens otru iesaistīt reliģisko domu risināšanā." Kā atzīstamu piemēru viņš minēja to, ka ALJAs valdes sēdē vicepriekšsēdis Gvido Bačka iestājies par lielākas vērības veltīšanu reliģijai un arī pats ir rosīgs darbinieks draudžu saietos un kristīgās jaunatnes kursos. „Vai tas vien jau nedod cerības?" jautāja stāstītājs un turpināja: „Būtu labi, ja tādas jaunatnes iesaistīšanas grupas, kādas noorganizēja LELDAAS jaunatnes nozares vadītājs, māc. I. Gaide no Klīvlendas un Čikāgas jauniešiem, mēs varētu izveidot vairākas. Katrā draudzē vajadzētu atrasties šādai iesaistīšanas grupai," izsaka vēlīšanas grupas, kādas noorganizēja nis, tajā pašā laikā kritizējot vecāko paaudzi, kas ne vienmēr spēj rādīt jauniešiem priekšzīmi baznīcas dzīvē.

„Mums jāmēģina rast iespējas, lai jaunietis varētu pārdzīvot un pats izjust reliģijas nozīmi. Līdzšinējā gaitā sekmes varēja būt vēl labākas. Jaunatnes kristīgās audzināšanas darbā ikvienam jāpieliek roka un jāsniedz iespējamais atbalsts, kas ir vērtīgs un nodeŗīgs," intervijas nobeigumā izsacījās evanģelists Mārtiņš Ozoliņš, piezīmēdams, ka no 21. līdz 23. maijam viņš vadīs jaunatnes saietu Mineapoles un apkārtnes draudzēm Mineapolē. V. Bokis

TORONTO LATVIEŠU KREDITSABIEDRIBA
Latvian (Toronto) Credit Union Limited
491 College St., Toronto 174, Ont.
tel. 924-2775
maksā
5¼% PAR NOGULDIJUMIEM
6½% PAR ILGTERMIŅA NOGULDIJUMIEM
Kreditsabiedrība izdara visas parastās banku operācijas, izsniedz aizdevumus, izdara naudas pārvedumus un izsniedz ceļotāju čekus.
REIZE AR NAUDAS NOGULDĒŠANU VAI AIZDEVUMU IZSNIEGŠANU KREDITSABIEDRĪBA IZDARA DZĪVĪBAS APDROŠINĀŠANU LĪDZ $2000.00 VAI $5000.00.
Birojs atvērts darbdienās no pl. 12 — 8 vakarā, sestdienās no pl. 9 — 1 pēcp.

Mācību gadam beidzoties — Toronto latviešu tautas augstskolas sestdienas ģimnazijas 1. kl. audzēkņes Daina Zilāne (pa kreisi) un Anda Kukse pēc mācībām pie Latviešu nama Toronto.

Atklāta katoļu kultūras nozares darbība

Iedzīvinot šāgada kongresā lemto par latviešu kultūras veicināšanu, Kanadas latviešu katoļu apvienība 16. maijā Latviešu namā, Toronto, atklāja savas kultūras nozares darbību ar referāta pēcpusdienu. Apvienības priekšsēdis K. Boriss Isumā norādīja, ka nozares darbības nolūks pulcināt visus interesentus intensīvākai domu izmaiņai un jaunu ieskatu gūšanai dažādos gara dzīves jautājumos.

KLKA kultūras nozares vadītājs K. Znotiņš papildināja teikto, aizrādot, ka rēgulārās sanāksmes, kas atsāksies rudenī, iecerētas līdzīgi vakarēšanām dzimtenē (gan bez darbaļ) un lekcijas resp. referāti domāti ierosmei un pārrunām. Programma jau izstrādāta trim nākošām sanāksmēm ar referātiem par sekojošiem tematiem: „Māksla krāsās, tēlos un celtnēs"; „Latgale vārdos, skaņās, ilgās" — par ko solījies stāstīt prof. H. Tichovskis, un „Sieviete — laicīgās un mūžīgās dzīvības nesēja".

Pēc uzrunām A. Sapale-Raikovska nodziedāja trīs dziesmas (Melli, Ivanova un Garūtas) G. Melli klavierpavadījumā.

Šai pēcpusdienā referēja Dr. B. Kokins par tematu Zinātne un ticība, plašo tematu ietverot koncentrētā stāstījumā, precīzi formulējot atšķirības starp abām, ilustrējot piemēriem. Referents sevišķi izcēla nepieciešamību mūsdienās nenoslēgties vienpusīgi tikai zinātnes novadā, otru ignorējot, kas sevišķi izpaužas modernā cilvēka gara dzīvē, vedot uz nihilismu. Zinātne nenoliedz un neizslēdz ticību, un vienīgi abu augligā mijiedarbē rodas plašs atziņu krājums un veidojas vesela, noapaļota personība. Zinātne ticību nekad nespēs aizstāt, jo zinātniskiem paņēmieniem Dieva atklāsme nav pieejama. Uz jautājumiem: no kurienes mēs nākam, kas esam, kāds mūsu uzdevums un kurp ejam — zinātne vēl šobaltdien nespēj atbildēt. Pievēršoties tieši kristīgajai ticībai, referents norādīja, ka tā nav tikai prāta atziņa, bet gan dzīves veids, un kā tāds sasniedzams arī bez dziļiem prātojumiem, jo balstās sirdsskaidrībā, labā un jaunā atzīšanā.

Pēc referāta sekojošās pārrunas ievadīja J. Svilāns, minot konfliktus, kas pagājušos gadsimtos radušies it kā starp zinātni un ticību resp. baznīcu (Galilejs, Darvīns), un paskaidrojot, ka konfliktā cēlušies nepilnīgi vai vienpusīgi izprasta viedokļa dēļ, jaunās teorijas uztverot kā Dieva esamības noliegšanu. Debatēs spraigumu ienesa T. Puisāna jautājumi, Dr. E. Upenieka un L. Vīka pienesumi.

Nobeidzot jāatzīmē Dr. B. Kokina izteikta, ka mūsu laikmets pazīstams ne tikvien ar lieliem tehniskas atklājumiem, bet arī ar gara spēka izcelšanu un atklāsmes meklējumiem. To pierādīja ap 80 apmeklētāju, kas izbraukuma vietā saulaino pēcpusdienu bija veltījuši pārdomām. —ns

Toronto impresijas

Toronto pilsēta pirms apmēram desmit gadiem bija tikai „ciems" salīdzinājumā ar pasaules lielpilsētām kā Ņujorku, Tokio vai Londonu. Šodien, protams, aina jūtami mainījusies — Toronto kļuvusi kosmopolītiskāka, pateicoties imigrantiem, kas šeit ieradušies no visas pasaules. Arī Toronto vārds kļuvis populāraks, īpaši ASV. Kādreiz apmeklējot Ņujorku joka pēc gadījās iejautāties: „Kā tas saprotams, ka šodien vai katrs otrais ņujorkietis pazīst Toronto?"

Jautātais padomāja un atbildēja: „Ā, Toronto ir vienīgā lielākā pilsēta Ziemeļamerikas kontinentā, kur dzert alkoholiskus dzērienus pēc pusnakts aizliegts, kur kaimiņi viens otru nepazīst un kur benzīna garāžas svētdienās slēgtas."

Ņujorkietim bija taisnība. Par spīti lielajam progresam, Toronto vēl nespēj sacensties ar citām pasaules lielpilsētām, kaut gan pēdējā tautas skaitīšana rāda, ka šajā pilsētā mīt ap 2 miljonu iedzīvotāju.

☆

Amerikāņi nekad nav bijuši sevišķi labi informēti par Kanadu, bet ar „Ontario Place" atvēršanu, šķiet, ka viņu zināšanas varētu jūtami uzlaboties. Nesen nācās uzkavēties visu dienu šajā jaunajā izpriecu centrā Ontario ezera krastā, iepretim Kanadas Nacionālās izstādes laukumam. Nav šaubu, ka Toronto „akcijas" celsies, tiklīdz pirmie tūristi pārvedīs mājās savus iespaidus par visu redzēto un dzirdēto „Ontario Place" kompleksā. Vienu lietu, šķiet, rīkotāji būs piemirsuši atrisināt — kā nokļūt uz šo sarīkojumu centru? Toronto transportkomisijas priekšsēdis Ralfs Dejs pareģo lielus satiksmes sastrēgumus vasaras mēnešos. „Iespējams, ka saniknotie autobraucēji atstāj savus spēkratus ar pārkarsušajiem motoriem tieši ceļa vidū," izteicās viens no policijas darbiniekiem, kas rēgulē satiksmi pie „Ontaria Place" ieejas.

☆

Ja Toronto iedzīvotājiem būtu Daliņa kājas, šis būtu labākais veids kā tuvāk iepazīt pilsētu, kuŗu parasti lielākais vairums skatījis tikai caur auto logu. Ja jūs nosolotu trīs jūdzes pa Yonge ielu uz Ontario ezera pusi, jūs sastaptu kinoteātrus, kailuzvedumus, kafejnīcas, loterijas. Pastaiga pa Yonge ielu ir patīkama izklaidēšanās. Šai ielai ir īpašs pievilkšanas spēks, iela, kur vienmēr „kaut kas" notiek. Pēdējā laikā Toronto „spožākā iela" tiek dēvēta arī par „grēka ielu", kur vakara stundās pastaigājas meitenes ar daudzkrāsainām parūkām un kur skatlogos redzami atkailinātu sieviešu attēli, kas vēstī par go-go uzvedumiem.

Nevar atstāt nepieminētu arī Toronto populārāko vietu — Jorkvilli, kas atrodas gandrīz pašā pilsētas centrā. Sākumā Jorkville bija slavena ar trūcīgiem māksliniekiem, tad hipijiem, kuŗiem sekoja krimināli elementi un beidzot drogām un seksu. Protams, Jorkvillē vēl atrodamas daudzas kafejnīcas ar intimu noskaņojumu, bet šajā „miestā" sastopamas arī vietas, kur tūristi un vietējie iepazīstas ar pornografisko pasauli.

☆

Vieta, kur katrs var kārtīgi iepirkties, ir „žīdu tirgus", tikai pāris ielu attālumā no Latviešu nama. Vislielākā rosme vērojama sestdienās, kad pat laucinieks mēro tālo ceļu, lai šeit iepirktos. Parasti „žīdu tirgū" visas mantas ir lētākas, bet par kvalitāti var strīdēties. Uz minēto tirgu vislabāk var nokļūt braucot pa Spadina avēniju un nogriežoties uz rietumiem pa Augusta ielu, kā angli teiktu „You can't miss it!"

Aleksandrs Kalniņš

Toronto ziņas

❶ Māc A. Briedis izvadīja uz Jorkas kapsētas latviešu nodaļjumu 4. maijā mirušo Antoniju Grundmani, kuŗai 13. aprīlī piepildījās 69 mūža gadi. Nelaikē Latvijā dabojusies par bērnu dārza vadītāju. Aizlūgumu sēru mājā 8. maijā vadīja māc. A. Briedis, ērģeles spēlējot V. Kviesim. Nelaikē dzīvoja brāļa Viļa Šimiņa ģimenē, bet sirdstrieka viņu pārsteidza pie audžumeitas Eleonoras Šmēmanes.

❷ Mācītājs A. Briedis kristīja Sandru Jenniferu Bobrovsku, Georga un Birutas, dzim. Rūdolfas meitiņu un Andri Raimondu Šmēmani, Raimonda un Zaigas, dzim Ausekles dēliņu.

❸ Māc. A. Čops kristīja Daci Moniku Miezīti, Zigurda un Solveigas, dzim. Vītolas meitiņu un Pēteri Marku Āboliņu, Ulža un Rānes dēliņu.

❹ Sv. Jāņa draudzes dāmu komitejas rīkotā „speciālā vakarā" Kad mūsu vectēvi vēl jauni bija atkārtojums notiks turpat draudzes sarīkojumu telpās 5. jūnijā plkst. 7.30 vakarā. Pirmais sarīkojums bija izpelnījies tik plašu publikas interesi, ka rīkotājas izšķīrās par toatkārtojumu. Piedalīsies tie paši programmas veicēji, kas pirmajā sarīkojumā.

❺ Apmeklējot savu vasarnīcu un vadot automašīnu sirdslēkme piemeklējusi vēl spēka gados esošo mūsu trimdas ceļa līdzgaitnieku Jāni Sudaru, kas pie mašīnas stūres miris. Viņš bija piedzīvojis 48 mūža gadus. Aizgājēja dzimtas vieta ir Lizums, kur uzaudzis un apguvis arī pirmo izglītību. Drūmie kaŗa un nemiera gadi nepagāja secen arī J. Sudaram. Pēc cīņām austrumu frontē un Kurzemes cietoksnī viņš pēc kapitulācijas bija angļu gūstā, bet pēc atbrīvošanas dzīvoja Altgarges bēgļu nometnē pie Elbes. Vēlāk izceļoja uz Angliju un no turienes 1955. gadā pārcēlās uz Kanadu, strādādams Toronto, galvenokārt „pie latviešu būvuzņēmējiem. Pēdējos sešus gadus bija nodarbināts Dominion krāsu fabrikā. Bija čaklš strādnieks un bieži strādāja daudzas darba stundas. Viņam piederēja Toronto dzīvojamā māja, bet pēdējā laikā dzīvoja savā ģimenes mājā Edžeksā. J. Sudars kādu laiku atradās slimnīcā veselības pārbaudēm, jo nejutās vesels, starplaikā atkal turpinādams darbu. Pirms liktenīgā notikuma, iepriekšējās nedēļas nogalē, viņš bija īpaši saguris, ciezdams iekšējas sāpes, kādēļ pārtrauca darbu un ārstējās mājās. 12. maijā, rīta pusē, J. Sudars ar dzīvesbiedri savā automašīnā devās uz vasarnicu Kesvikā. Braucot pa 401. autoceļu uz ziemeļiem J. Sudara mašīna, 20 jūdzes no Toronto, skārusi priekšā braucošo, smago transportmašīnu. Triecienā viņa vadītā mašīna pārskrējusi pāri 401. ceļam, un atsitusies pret koku, pašam saļimstot pie stūres rata. Pēc nogādāšanas tuvējā slimnīcā cietušam konstatēta sirdstrieka, kas arī bijis iemesls liktenīgajam notikumam. Dzīvesbiedre Emilija guvusi tikai vairākus sāpīgus triecienus un nobrāzumus un pēc ārstu pārbaudēm un pirmās palīdzības atlaista mājās. J. Sudaru pēdējā gaitā no Pikeringas bēŗu nama uz Jorkas kapsētas latviešu kapu nodaļjumu 15. maijā izvadīja māc. A. Briedis. Sēru namā ērģeļu mūziku spēlēja brīvmāksl. V. Kviesis. Pie šķirsta, kas bija klāts ar Latvijas karogu, stāvēja DV goda sardze, jo nelaikis bija DV saimes piederīgais Anglijā un šeit — DV Toronto nodaļā, kuŗas pārstāvis O. Kļavenieks teica kapsētā atvadvārdus. Bija ieradušies ap 40 pavadītāju. Aizgājējs vēl atstāj māti un māsu Latvijā.

❻ DV Toronto nodaļas novusa sekcijas šāgada pirmā turnīra nobeiguma vakarā 14. maijā DV namā, bija pulcējušies vairāk nekā 30 turnīra dalībnieku ar viesiem, kuŗus uzrunāja un par novusa sportam veltīto uzticību pateicās sekcijas vadītājs H. Jēkabsons. Sekcijā pašlaik 22 dalībnieki, bet pēdējā turnīra spēlēs piedalījās 18 spēlētāji, no tiem 14 vienspēlēs, bet visi 18 — dubultspēlēs. Vienspēlēs veiktas 148 partijas, bet dubultspēlēs — 162. Vienspēlē ar 21 punktu uzvaru izcīnīja A. Grīnbergs, kam seko J. Mangalis (17 p.) un Ž. Jākabsons (16 p.). Dubultspēlē uzvarējaH. Leitis ar J. Mangali. Tālākās vietās ierindojās H. Vaits ar V. Rūsu un A. Grīnbergs ar A. Intu. Uzvarētājiem balvas pasniedza DV Toronto nodaļas valdes priekšsēdis I. Zamlovskis un nodaļas sporta daļas vadītājs J. Treijs. Par gada beigu turnīrā izcīnīto uzvaru zibenturnīrā, kuŗā piedalījās 9 spēlētāji, P. Ratnieka dāvāto ceļojošo balvu saņēma K. Gulbis. Novusa sekcija atsāks spēles oktobŗa mēnesī. Tā pēdējā laikā attīstījusi lielu rosmi, pulcinot savā vidē arī jauniešus. Rudenī iecerēts piedalīties spēlēs Filadelfijā.

Čerčila pēdējā vēstule

Anglijā nupat iznācis bijušā ministru prezidenta Mekmillena memuāru ceturtais sējums. Grāmatā pastāstīts par daudziem interesantiem dokumentiem, kuŗi attiecas uz 1956. gadu, kad Suecas kanāļa konflikta dēļ attiecsmes starp Lielbritaniju un ASV bija ļoti saspīlētas. Tas ļoti apbēdināja Vinstonu Čerčilu. Kaut gan viņš vairs nebija nekādā valsts amatā — viņam bija 82 gadi un slikta veselība — sirmais valstsvīrs nolēma parādīt pēdējo žestu un uzrakstīja slepenu vēstuli prezidentam Eizenhaueram. Par šo vēstuli neviens nezināja. Tā nebija zināma pat toreizējam ministru prezidentam Idenam. Vēstule tieši caur ASV sūtniecību tikusi nogādāta uz Balto namu.

„Dārgais Aik", — rakstīja Vinstons Čerčils, — „man jau maz atlicis ko darīt šai pasaulē, un man nav ne gribas, ne vēlēšanās iejaukties notikušajos bēdīgajos politiskajos notikumos". Pēc šiem ievadvārdiem Čerčils turpināja:

„Bet es ticu un šī ticība ir nesatricināma, ka angļu-amerikāņu savienība svarīgāka kā jebkad pēc Otrā pasaules kaŗa. Jūs un es esam darījuši daudz šīs savienības nodibināšanā . . . un būs liela nelaime, kas var novest pie bojāejas mūsu civilizāciju, ja mūs sanaidos notikumi Vidējos austrumos. Ja mēs dosim iespēju attīstīties notikumiem abos Atlantijas okeana krastos, tad debesis aptumšosies un sacēlusies vētra nodrošinās uzvaru Pad. savienībai".

„Tādēļ", turpina Čerčils, „ja mēs tūlīt nespersim kopīgus soļus, tad tas nebūs pārspīlēts apgalvojums, ka Vidējie austrumi un Ziemeļafrikas piekraste atradīsies zem Pad. savienības kontroles un Rietumeiropas liktenis būs atkarīgs no Maskavas žēlastības. Tādā kārtā, ja mēs nebūsim šajos apstākļos savu uzdevumu augstumos un neuzņemsim uz sevi visu atbildību par noteiktu rīcību, tad mēs izrādīsimies tās vadonības necienīgi, kas mums uzticēta".

Notikumi, par kuŗiem rakstīja Čerčils, attiecas uz to laiku, kad ASV prezidenta Eizenhauera laikā pievienojās Apvienotajās nācijās Pad. savienības prasībai un noteikti izteicās pret franču un angļu iebrukumu Ēģiptē, kad Nasers bija nacionālizējis Suecas kanāli. Drīz pēc Čerčila vēstules Īdenam vajadzēja atkāpties no ministru prezidenta amata un viņa vietā nāca Mekmillens.

Ja ASV resp. Eizenhauers nebūtu piekritis Pad. savienības nostājai, tad, varbūt, stāvoklis Vidējos austrumos tagad būtu citāds. St.

Simt gadu veca zivju smaka

Daudzi būs lasījuši par grandiozo Ītona firmas 130 milj. dol. iepirkšanās centra projektu, kas ar apm. 250 veikaliem aizņemtu platību no Yonge-Dundas ielu stūŗa, gandrīz līdz Queen ielai.

Laikrakstā „The Toronto Telegram" Rons Hegarts rakstā „Miruša roka valda Yonge ielā" stāsta, kādas nepatikšanas plānotājiem sagādājusi Naomi Biltona ar savu tālredzīgo testamentu, kas uzrakstīts 1912. gadā. Šai testamentā Biltona, Yonge ielas austeru tirgotāja meita, noteikusi, ka zemes gabalu (188 Yonge ielā) manto Toronto universitāte ar noteikumu, ka tas nedrīkst nonākt Ītona firmas rokās un vispār kāda t.s. „departamenta veikalu" īpašumā. Testamentā norādīts, ka kaimiņu zemes īpašnieki nedrīkst izdarīt rakšanas darbus zem īpašuma, nedz lietot celtnes sienu.

Neviens vēl nav gājis tiesāties, lai pārbaudītu vai Biltona vēl tiesīga no kapa noteikt, ko var būvēt zem vai virs viņas īpašuma. Bet to noteikti nedarīs Toronto universitāte, jo arvien uzsver, ka respektē testamentos izteikto vēlēšanos un Biltonas testamenta bezgalīgajos noteikumos arī paredzēts, ka, ja universitāte iedomātos to darīt, tā nekavējoties zaudētu visas tiesības uz īpašumu, kas šādā gadījumā nonāktu Sarkanā Krusta noteikšanā.

Neviens īsti nezin, kā naids sācies. Vai tas bija sēra Džona Ītona laikā, kad testaments uzrakstīts, vai Timoteja Ītona laikā, kas atvēra savu pirmo veikalu (tur kur tagad Simpsona tirdzniecības nams) 1896. gadā, kad Viljams Biltons jau pārdeva savas austeres.

Daži apstākļu pazinēji domā, ka tirgotāji sanākuši naidā zivju smakas dēļ, kas nākusi no Biltonu austeru tirgotavas. Ja tā, tad šī smaka ir palikusi turpat 100 gadu, raksta Hegerts. E. T.

SĪKĀS ZIŅAS

❶ Anglijas aizsardzības ministrs lords Karingtons atklāja, ka kāds padomju diplomāts nesen mēģinājis iegūt aizsardzības ministrijā slepenu sarakstu, kuŗā minēti darbinieku uzdevumi, adreses un telefoni. Padomju aģenta mēģinājums bija nesekmīgs, jo ierēdnis, kuŗu viņš mēģinājis uzpirkt, par to ziņojis savai priekšniecībai. Lords Karingtons gan piezīmējis, ka šis gadījums nav uzskatāms par sevišķi nopietnu, lai gan pēdējā laikā klīst baumas, ka krievu slepenie aģenti, maskējušies par diplomātiem, mēģina iegūt aizsardzības ministrijas darbinieku slepenos tālruņu numurus, lai noklausītos viņu sarunās.

❷ Ceilonā ar padomju militārām lidmašīnām ieradušies krievu padomdevēji, bet no Austrumvācijas pienācis policijas apbruņojuma sūtījums. Starp krievu padomdevējiem atradušies vismaz divi pulkveži, kas, tāpat kā pārējie krievi, tērpušies civildrēbēs. Krievi jau agrāk bija iesūtījuši Ceilonā 5 Mig-17 iznīcinātājus līdz ar 60 tehniķiem un apmācītājiem. Austrumvāciešu apbruņojumu izlietos Ceilonas policijas spēki cīņā ar jauniešu dumpiniekiem, kuŗi rīko nemierus jau 4 nedēļas. Jaunie dumpinieki izpostījuši radio pārraidījumu ierīces, telefonu satiksmi un pasta kantorus. Pēc Singapuras valdības ziņojumiem jaunieši — nemiernieki virzās uz ziemeļu centrālo provinci, kur mežonīgo kalnu apvidū cer paslēpties no policijas un armijas spēkiem.

PATEICĪBA
Izsaku vissirsnīgāko pateicību visiem draugiem un it sevišķi māc. A. Brieža kungam un Daugavas Vanagiem par mana vīra
JĀŅA SUDARA
izvadīšanu pēdējā dusā.
Skumjās
sieva

Paklausot igaunietes lūgumam

(Pārpesums no 3. lpp.) z nepārprotamo valodu: Igaunijā viss nav tā, kā vajadzētu būt brīvā, pašu igauņu pārvaldītā zemē.

KINGA GRĀMATA

Andresa Kinga grāmata uzrakstīta viegli lasāmā reportāžas stilā, tā ir lietiška, kodoliga, bez patosa, vietumis ar nedaudz ironijas. Polēmiskās piezīmes un komentari trāpīgi, aiz katra teikuma jūt trenēta žurnālista roku. Kings aplūko kā negātīvās, tā arī pozitīvās parādības, kas vērojamas šāsdienas igauņu dzīvē, nevairās kritizēt arī trimdas igauņu un to organizāciju vienu, otru divainību attieksmē pret pasaules problēmām, īpaši, ja tās vienpusīgi iztulko kā Igaunijai labvēligas, bet kas tādas nav. Mierīgi, bet tieši, Kings izgaismo arī zviedru ārpolitikas nostāju Baltijas valstu jautājumā: nenoliedzams ir fakts, piemēram, ka Zviedrija ir vienīgā valsts ārpus Hitlera Vācijas pašas un tās ietekmē esošām valstīm, kas 1940. g. atzinusi Baltijas valstu iekļaušanu Padomju savienībā. Kings norāda, ka kādas trīsdesmit piecas valstis to vēl šodien nav izdarījušas. Arī baltiešu leģionāru izdošanas jautājumā Kings konstatē, ka neviens no pieejamiem materiāliem neliecina, ka šī izdošana būtu bijusi motivēta. Sim jautājumam veltīts grāmatas pielikums „Appendix 5."

Vienpadsmit lappušu garš ir izmantotās vai ieteiktās literatūras saraksts grāmatas beigās.

Pats galvenais ir tomēr, ka šī ir „lāsāma grāmata" par vienu no Baltijas valstīm un tās ļaudīm 1970. gadā. Un vienlaicīgi: grāmata, kuŗas informātivais materiāls ir tik bagāts, ka laikraksta atreferējumā var sniegt tikai nelielu ieskatu grāmatas saturā. Tā jālasa katram pašam. Un jācer, ka drīz radīsies kāds, kas to pārtulkos un izdos arī citās valodās.

TALLINA

Vārds „Tallinn" ir Igaunijas „dāņu laiku" relikvija, pastāsta Kings. Pilsētas nosaukums cēlies, apvienojot vienā vārdā „Taani linn", kas igauniski nozīmējot „dāņu pilsēta". Kādā 1154. g. kartē pilsēta saukta par „Koluvan", šis vārds it kā būtu cēlies no Kaleva vārda. Visiem zināmais „Reval" savukārt ir patapinājums no Ziemeļigaunijas Revalas apgabala. Igauņu galvaspilsētai tiešām vārdu nerūkst!

Tallinā Kings saticis kādu igaunieti, kas cieši satvērusi viņa roku un teikusi: „Brauc mājās un raksti par visu, ko tu šeit esi redzējis, dzirdējis un izjutis. Stāsti visiem, ka Igaunija dzīvo un ka mēs nekad neķļūsim par krieviem vai komūnistiem."

Šī nav vienīgā reize, kad Kings to dzirdējis sakām. Tāpēc tapusi šī grāmata, paskaidro autors.

Un Tallina funkcionē kā šāsdienas Padomju savienības logs, kas nav pagalam aizslēgots. Tas ir pievērsts rietumiem, un bieži vien viss cilvēciskais jaunais (piemēram, minimode!) vispirms nostiprinoties Tallinā, lai pēc tam no šīm „padomju ārzemēm" aizceļotu uz savienības citām republikām. Par „padomju ārzemēm" vispār dēvējot Baltijas republikas. Par to stāstījuši arī citi autori grāmatās, kas veltītas padomju imperijas šāsdienas sejai.

Uz rietumiem? Varētu sacīt arī — logs uz ziemeļiem. Turpat Somijas līča otrā pusē ir Helsinki, Helsinku radio un televīzija. Un Tallinā „visas antenas" ir pagrieztas uz ziemeļu pusi: valodas šķērslis igauņiem ir pārvarams, un ka igauņi klausās Somiju, ir pavisam atklāts noslēpums.

Vēl viens kuriozs: Somu komūnistu laikrakstam „Kansan Uutiset" ir daudz lielāka populāritāte Igaunijā nekā Somijā... Sevišķs noiets esot laikraksta sestdienas numuram, jo tajā publicējot somu televizijas nākošās nedēļas programmu...

Nesastapu nevienu vienīgu igauni, kas ārzemju ziņu jautājumā būtu atkarīgs no Pravdas vai TASS, kur nu vēl tādu, kas uz pēdējiem paļautos!"

IGAUNIJAS VĒSTURE

Tūdaļ pēc pāris ievadnodaļām vairākas veltītas Igaunijas vēstures „īsajam kursam". Uz Kinga grāmatas lietišķo rakstu ro šeit labi norāda, piemēram, apstākļi, ka viņš neizplūst nekādā lētā pielabināšanās sentimentā, rakstot par „labajiem zviedru laikiem". (O. Freivalda grāmatā par izdotajiem leģionāriem, piemēram, gluži nepamatoti ievietots Kārļa XII pieminekļa attēls — kā pats pirmais. Kāds šim zviedru imperiālisma norieta karalim sakars ar baltiešu izdošanu?) Kings nenoliedz, ka toslaikos Zviedrijā valdošā iekārta automātiski panākusi, ka zināmi „uzlabojumi" attiekušies arī uz Livonijas zemnieku stāvokli, bet baltvācu privilēģijas zviedri nav atcēluši — aiz militāriem apsvērumiem... Zviedri nekādā ziņā neiekaroja Igauniju un daļu Latvijas, lai atbrīvotu igauņu un latviešu tautas...

1918. g. februārī Igaunijā notika vēlēšanas. Tajās bijis visaugstākais par komūnistiem balsojošo procents (30 proc.), kāds jebkad Igaunijā piedzīvots (35 proc. par komūnistiem balsojušo gan bijis iepriekšējā gada pašvaldību vēlēšanās). 1920. g. parlamenta vēlēšanās par komūnistiem balsojuši 5,3 proc., aptuveni tik, cik tagad Zviedrijā un 1923. g. — 9,5 proc.; pēdējais savukārt augstākais procenta skaitlis Igaunijas neatkarības laikā.

Mums, kas dzīvojuši turpat Igaunijas kaimiņos, Kinga grāmata lieti noder, lai beidzot iepazītos ar Igaunijas vēsturi — ko mēs īsti līdz šim par to esam zinājuši? Brīžiem liekas — nekā daudz. Bet vajadzētu! Noderīgi būtu arī iepazīt un salīdzināt minoritāšu kultūrālās autonomijas likumdošanas un prakses pieredzes Latvijā un Igaunijā: šī minoritāšu autonomija pieder pie lepnākajām lappusēm abu Baltijas valstu nesenajā vēsturē. Kings konstatē, ka šī minoritāšu politika norādījusi uz tādu briedumu Igaunijas dažādo tautību sadzīvē, kādu joprojām velti meklēt daudzu lielu tautu minoritāšu jautājuma izkārtojumā.

1934. GADA APVĒRSUMS

Antiparlamentārā labā spārna ekstrēmistu organizācija VABS trīsdesmito gadu vidū Igaunijā bija ieguvusi plašākas piekritēju masas (daļēji ekonomiskās krīzes rezultātā) un gatavojās pārņemt varu. Lai aizkavētu šo spēku uzvaru, valsts vecākais Konstantins Petss 1934. g. 12. martā izsludinājis izņēmuma stāvokli un likvidējis organizāciju VABS. Šo Petsa soli akceptējis arī Igaunijas parlaments. Kad tas no jauna sasaukts 1934. gada rudenī, izteikta tā majoritāte bijusi par demokratiskās kārtības atjaunošanu Igaunijā. Valdība tad pārtraukusi parlamenta sesiju, atlaidusi parlamentu un likvidējusi — 1935. gadā — arī visas politiskās partijas.

Aina visumā atgādina tā paša gada notikumus Latvijā, taču Igaunijā vismaz kaut kāda vēlēšanās sadarboties ar parlamentu eksistējusi.

1938. gadā notikušas jaunas parlamenta vēlēšanas. Nevar sacīt, ka tās noritēja no demokratijas viedokļa gluži nevainojamā kārtībā, norāda Kings. Tikai valdības partijas pārstāvjiem vēlēšanu kampaņā dota iespēja izmantot publiskos komūnikācijas līdzekļus. Un tomēr opozicija ieguvusi 50 proc. no visām balsīm, bet — tikai 15 proc. mandātu. Tomēr mēģinājums atgriezties pie parlamentārās iekārtas bija noticis. Ar 1938. g. amnestiju atbrīvoti arī apcietinātie komūnisti.

Tālāk Igaunijas — un daļēji arī visu Baltijas valstu — vēstures izklāstā autors uzskatāmi pakavējas pie notikumiem Otra pasaules kara priekšvakarā: uzzinām, ka pēc pirmā Molotova - Ribentropa nolīguma, Padomju savienība savai ietekmes sfairai piepirkusi klāt Lietuvu par 3,86 miljoniem zelta dolaru... Tos saņēmusi Hitlera Vācija, toreizējā padomju savienības sabiedrotā.

1944. gada martā nodibināta nacionālā komiteja ar uzdevumu atjaunot Igaunijas neatkarību, vācu okupācijas varai sabrūkot. Nozīmīgs fakts šajā sakarā" ir, ka komiteju izveidojušas partijas, kas atradušās Petsa režīma opozicijā. Tikai vēlāk tai pievienojušās agrākās Petsa politiskās organizācijas dažas grupas. Komitejas nolūks liekas nepārprotams: atjaunot neatkarīgu Igauniju kā demokratisku parlamentāru valsti. Taču pat agonijas brīdī vācu nacisti bijuši pret šādu Igaunijas nākotnes izkārtojuma mēģinājumu: komitejas vadītājs apcietināts. Nav jāaizmirst, ka tāpat tika vajāti un likvidēti arī Latvijas demokratiskās pretestības kustības dalībnieki. 1944. gada 20. septembrī Igaunija tomēr paguvusi no jauna deklarēt savu neatkarību. Bet tā neietilpa sabiedroto plānos.

G. I.

MAZĀ REKORDISTE

....Šajā kontinentā uzskaitīt dažādus rekordus ir parasta lieta. Rekordi ir arī latviešu skolās, nevien mācībās, bet arī vecumā, kādā sāk skolu apmeklēt. Mūsu fotografs šeit rāda vienu šāda veida „rekordisti", kuŗa sākusi mīt taku uz latviešu skolu jau ar saviem četriem dzīves gadiem. Tā ir Toronto latviešu skolas audzēkne Sandra Untika visjaunāko audzēkņu klasē.

Draudze ievēro taupību

Saskaņā ar draudzes padomes lēmumu 2. maijā pēc dievkalpojuma notika Grand Rapidas un apkārtnes latviešu ev.-lut. draudzes ārkārtas sapulce, lai pārrunātu un izšķirtos par ziemeļu pusē baznīcai piegulošā nekustama īpašuma pirkšanu. Padomē šis jautājums jau bijis apspriešanā un izdarot nobalsošanu balsis dalījušās gandrīz līdzīgi, dažiem aturoties.

Ārkārtas sapulce, ko vadīja draudzes priekšnieks O. Jirgensons, bet protokolēja B. Maine, bija radījusi neparastu interesi un tajā piedalījās 68 draudzes locekļi, pie kam izpaudās uzskatu dažādība. Draudzes priekšnieks O. Jirgensons sniedza par nekustamo īpašumu, ko eventuāli varētu iegādāties, plašāku izklāstu. Uz tā atrodas divstāvu māja. Īpašums sākumā piedāvāts par 10.000 dol., vēlāk cena samazināta uz 7000 dol. To varētu izmantot baznīcas apkalpotāja dzīvoklim, paplašinātos auto novietošanas iespējas un rastos plaša kāta territorija baznīcas apkaimē. Viņš izteicās arī par līdzekļu sagādi, ja sapulce izšķirtos pozitivi, izdarot aizņēmumu, ziedojot, vai nedaudz paaugstinot draudzes locekļu maksājumus.

Ziņojumu papildināja draudzes priekšnieka vietn. A. Valdmanis, informējot par mājas iekārtojumu nepieciešamiem remontiem, uzturēšanu u. t. t. Rūpīgi apsvērtu informāciju par kases stāvokli, iespējām un maksājumiem sniedza draudzes kasieris J. Jansons, aprādot, ka maksātāju skaits samazinās. Zināmu optimismu pauda K. Tālbergs, bet kritiskākos uzskatos jau bija V. Ostrovs, J. Jaunkalns un J. Bušs,tāpat revizijas komisijas priekšsēdis J. Jansons. Viņi izteicās, ka jāturas pie reālitātēm — draudze ir dilstoša, brīvas naudas pagaidām nav daudz, nevajadzētu palielināt izdevumus, bet vadīties no ienākušiem maksājumiem, īpašuma vērtības samazināšanās šajā rajonā un „melno briesmām".

M. Ostelis iebilda, ka jaunais īpašums sagādās vairāk rūpju kā sagaidīts. Baznīcas uzdevums nav izvērst plašumā saimnieciskās intereses. Daži vēlējās konkrēti zināt, par cik palielināsies nodevas, kuŗas laikam nāksies paaugstināt neatkarīgi no īpašuma pirkšanas. Citi aizstāvēja domu, ka nevajadzētu pārāk pesimistiski raudzīties nākotnē, bet strādāt un darboties, kamēr vien šādas iespējas ir. Šādu uzskatu aizstāvēja arī Dr. A. Kalniņš. Debatēs vēl piedalījās B. Maine, U. Kalējs, J. Ziediņš, O. Kerode, J. Jansons, J. Veceziedinš, A. Einiks, L. Skuja un K. Valdus, paužot dažādus uzskatus.

Stājoties pie aizklātas balsošanas, 21 bija par īpašuma pirkšanu, bet 44 ierosinājumu noraidīja. E. Avots beigās aicināja visus uz draudzīgu satikšanos sezonas atklāšanas sarīkojumā 16. maijā, Mežvidos.

V. Zirnītis

Toronto DV nodaļas jaunās deju kopas Daugaviņa dejotāju grupa dejas soli. Daugaviņa uzstāsies arī DV 2. globālo dienu laikā Toronto. Foto: J. Līgers

Elza Klaustiņa — latvju sievietes apziņas modinātāja — apklususi

Tautas kultūrvēsturiskajam stāvoklim veidojoties, sakarā ar visas dzīves augšupeju, redzējām arī sievieti nostājamies citu, jaunu uzdevumu priekšā. Pienākumos dzīvē un darbā ikvienam tautas loceklim, neatkarīgi no dzimuma, roka jāpieliek daudz lietās un vietās, par kādām agrāk prātā nevienāca. Bija vajadzīga visa tauta, visi viņas spēki un dotības, kas latviešu sievietei atraisījās tikai 19. gadsimtā, kad arī radās pirmās iespējas iegūt izglītību.

Latviešu sievietei arī 20. g.s. pirmajā pusē grūti nācās iekļauties sabiedriskajā darbā ar politisku nokrāsu, bet Elza Klaustiņa bija viena no tām, kas sāka veidot mūsu sabiedriski-politisko un kultūrālo darbu Latvijā. 1931. gadā saeimas vēlēšanās sievietes organizēti izgāja ar savu sarakstu Nr. 4 (vēlākā numerācijā to apzīmēja ar 24) Rīgas, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales apgabalos. Šī saraksta pirmās trīs iesniedzējas-kandidātes bija Elza Klaustiņa, Zenta Brauere un Emīlija Lazdiņa (mira 1970. g. novembrī Demoinā, ASV), kaut arī toreizējie politisko partiju vadītāji sieviešu aktīvu piedalīšanos politiskajā dzīvē uzņēma asi un noraidīgi.

Elzas Klaustiņas veikumi un panākumi sabiedriskajā darbā nekad neizgaisīs latviešu sievietes apziņā. Tie briedīs un gatavosies jaunajā paaudzē kā nebrīvajā Latvijā, tā svešumā. Elza Klaustiņa savā 66 gadu ilgajā, garīgi vitālajā mūžā ar vērienīgu izdomu un darbu atstājusi neizsikstošu mantojumu, ko viņa aprakstījusi savā atmiņu grāmatā „To nevar aizmirst."

Līdzgaitnieces viņu atcerēsies kā Latvijas tuberkulozes apkarošanas biedrības priekšnieci, Sieviešu palīdzības korpusa dibinātāju un ilggadīgu darbinieci, kā arī viņas mūža pēdējā posmā darbošanos Daugavas vanadžu organizācijā.

Par darbu Latvijas labā viņa apbalvota ar Triju zvaigžņu ordeni, kam Daugavas Vanagu organizācija pievienoja savu nozīmi zeltā, uzņemot viņu par šīs organizācijas goda biedri.

Kad dzimtenes un svešuma ārēs atkal plauks balto pīpeņu ziedi, mūsu sirdis un domas lai atceras to latvju sievieti, kuŗas ģimenes pavards bija Latvija un ģimenes locekļi — dzīves pabērni. Viņas ierosinātajā „Baltās puķes" dienā gadu no gada vāca ziedojumus tuberkulozes apkarošanai.

Līdz pat pēdējam elpas vilcienam, 13. maija pēcpusdienai, Elzas Klaustiņas prāts bija skaidrs un ass, grūti ticēt, ka viņas šīs zemes gaitas izbeigušās un baltā puķe šovasar tai uzziedēs aizsaules dārzos.

Tonija Krūka

★

Elza Klaustiņa no šīs zemes gaitām šķīrusies 86 gadu vecumā. Viņa bija dzimusi 1885. gada 17. februārī Cēsīs. Aizlūgums notika 17. maijā vietējā ev.-lut. baznīcā Milvokos, kur nelaikē pēdējā laikā dzīvoja. Viņu pārpelnoja nākošā dienā.

Jau pieteikušies 25 koŗi

IZGATAVOTA EMBLĒMA DZIESMU SVĒTKIEM KLĪVLENDĀ

Pēc beidzamās drāmatiskās dziesmu svētku komitejas sēdes Pick Carter viesnīcā, Klīvlendā, kur 13. aprīlī gandrīz ugunsgrēkā aizgāja bojā visa rīcības komiteja, pēdējā no jauna atkal sapulcējās Apvienotās draudzes telpās 11. maijā, lai turpinātu svētku organizēšanas darbu. Ar maziem grozījumiem pieņem sekretāres G. Ķirses nolasīto pagājušās sēdes protokolu. Komitejas priekšsēdis R. Šilders ziņoja par 18. aprīļa svētku padomes sēdi, kuŗu informējis par līdz šim paveikto. Provizoriski apskatīts budžets. Par pilntiesīgiem nozaŗu vaditājiem apstiprināti I. Kalniņa un R. Āboliņš. Pārrunāta papadomei apstiprināšanai. Par veic līdz 1972. gadam.

Priekšsēdis norādīja, ka šis ir dziesmu svētku organizēšanas gads, 1972. būs darbības gads, bet 1973. — svētku gads. Pilnīgi izstrādātais svētku budžets iesniedzams līdz šāgada septembrim padomei apstiprināšanai. Par svētku dalībniekiem uzskatāmi visi, kas piedalīsies ārpus saistošiem materiāliem līgumiem. Tādi būtu koristi, dejotāji un sportisti, bet ne diriģenti, solisti, rakstnieki un citi programmas veicēji. Tāpat par svētku dalībniekiem nav uzskatāmi darbinieki, kuŗu palīdzība būs vajadzīga svētku veidošanā.

Daudz pārrunu radīja ceļa naudas izmaksa koristiem un dejotājiem. Priekšsēdis proponēja paredzēt noteiktu summu budžetā, bet tikai pēc tam aplēšams svētku atlikums. Informācijas daļas vadītāja I. Kalniņa izsniedza preses pārstāvjiem dziesmu svētku emblēmas, kādas domātas pievienot dziesmu svētku komitejas publikācijām. Emblēma izgatavota pēc makslinieka R. Āboliņa meta. Kokles veidojuma augšējā daļā redzams skaitlis „100" ar ierakstu: „Dz. Sv. simtgade" un „ASV 1973". Vidū trīs ozola lapas.

Pārrunas izraisīja arī koristu ēdināšana koŗu mēģinājumu laikā. Atzina, ka vislabāk būtu izmantot pārtikas piegādāšanas veidu, bet nekādā gadījumā vietējo apkalpošanu. Brīvbiļetes saņēma katrs koristu un dejotājs kopkoŗu koncertam vai tautas deju lieluzvedumam. Mūzikas daļas vaditājs J. Ūdris ziņoja, ka pieteikušies jau 25 koŗi ar 852 dziedātājiem. No Austrālijas solījies ierasties Melburnas jauktais koris diriģenta Bendrupa vadībā, bet vēl nav uzdots dziedātāju skaits. Astoņas vienības jau pieteikušās „dziesmu karam". Paredzams, ka dziesmu kara dalībnieku skaits pieaugs, jo daži koŗi piedalīšanos paziņos vēlāk. Iesākti priekšdarbi garīgajam koncertam, kuŗā pieteicies arī dievtuŗu dižvadonis Brastiņš, pieprasot savam sarīkojumam telpas ar 500 sēdvietām.. Dziesmu svētku komitejas izsludinātie noteikumi ir negrozāmi, ja tiesības par pirmatskaņojumiem jau nopirktas, tos nedrīkst atskaņot citur. Vienbalsīgi pieņēma makslinieka R. Āboliņa koŗu dziesmu krājuma vāka zīmējumu.

J. E.

Cinisma gūsteknis

Pad. savienības cinisma gūsteknis — tādu virsrakstu ziņojumam par Hesu licis Toronto rīta laikraksts The Globe and Mail 11. maija numurā, rakstot:

Rudolfs Hess, noguris, slims, vecs vīrs, bijušais Hitlera vietnieks vada savas dzīves trešo dekadu ieslodzījumā. Gūsteknis kopš savas donkichotiskās misijas Skotijā 1941. gadā, sēd sarkanā ķieģeļu cietoksnī, Špandavā — Rietumberlīnē.

Pagājušo mēnesi Hesam piepildījās 77 gadi. Viņš ir vienīgais ieslodzītais Špandavā, nacionālsociālisma relikvija, kam vajadzīgi 32 karavīri, 20 sargi, 17 virtuves un pārvaldes personāls, 4 ārsti, mācītājs un 100.000 dolaru gadā, lai to visu uzturētu.

No pārējiem kara noziedzniekiem, kuŗus aizsūtīja uz Špandavu pēc kara beigām, Hess ir palicis vienīgais nacistu ļaunuma simbols. Šodien viņš ir kļuvis internacionālās, netīrās politikas gūsteknis, it sevišķi, Pad. savienības cinisma dēļ.

Hesa 20 gadu ieslodzījuma atcerē ir sācies jauns viņa atbrīvošanas vilnis. Tiesnesi, politiķi, zinātnieki disputē, kā jau viņi to darījuši agrāk, ka 30 gadi aiz restēm ir pietiekošs soda mērs.

Bet Hess ir spēju karte Pad. savienības rokās Berlīnes sarunās. Slimais Hess, kas cieš no asinojošas čūlas, sirds traucējumiem, garīgas depresijas un vecuma, tiek izlietots aukstā kara nebeidzamā spēlē. Viņa klātiene mums rāda, cik maz mēs esam progresējuši kopš veltīgā lidojuma uz Skotiju pirms 30 gadiem.

Toronto pēcpusdienas laikraksts Daily Star savukārt piezīmē, ka Anglijas ārlietu ministrs Dagless Hjūms iesniedzis personīgu lūgumu Pad. savienības ārlietu ministram Andrejam Gromiko par 77 g. v. Rūdolfa Hesa atbrīvošanu no ieslodzījuma. Dagless Hjūms lūgumu nodevis padomju sūtnim Londonā Michailam Smirnovskim tālākai nosūtīšanai uz Maskavu.

● Vismaz 3 tiesas prāvas iesāks vēl maija mēnesī trijās padomju pilsētās pret žīdiem, kas apsūdzēti cionistu un pretpadomju propagandā. Ļeningradā tiesās 9 žīdus un tikpat daudz žīdu 19. maijā Kišiņevā, Moldāvijas galvaspilsētā. 4 žīdus tiesās 25. maijā Rīgā. Visām šīm apsūdzībām ir sakarība ar pagājušās vasaras incidentu, kad žīdu grupa mēģināja nolaupīt lidmašīnu uz Stokholmu, lai no turienes lidotu tālāk uz Izraēlu.

● Zviedrijas laikraksts Expressen ziņoja, ka katrs ceturtais ASV dezertieris, kas dzīvo Zviedrijā, ir sodīts zviedru tiesās par kriminālnodarījumiem. No 508 dezertieriem, kuŗiem piešķirtas uzturēšanās un darba atļaujas Zviedrijā, 122 ir pierādīti viņu noziegumi, 5 atrodas tiesas izmeklēšanā un 4 — policijas meklējamo sarakstos. Divi amerikāņu dezertieri ir notiesāti Norvēģijā. Valrums apsūdzēti par apreibināšanās līdzekļiem vai sādzībām.

TOWN & COUNTRY
REAL ESTATE LTD.
V. PALMA PĀRSTĀVIS
TORONTO 12, tel. 783-7246 577 GLENGARRY AVE.,

NEMAKSĀJIET VELTI ĪRI. IZMANTOJIET MŪSU IZDEVĪGO KREDĪTĒŠANOS UN MAKSĀ IEMAKSAS. IEPĒRCIET PAŠI SAVUS ĪPAŠUMUS

Lawrence — Markham Rd.: Atsevišķs 6 istabu dubultķieģeļu bungalovs ar pagrabā izbūvētu dzīvokli, privāts iebraucamais ceļš. Iemaksa $1,900.-.

Greenwood — Gerrard: 7 istabu dubultķieģeļu māja, 2 virtuves, 2 vannas istabas. Garāžas iespēja. Iemaksa $900.-.

Greenwood — Danforth: 6 istabu dubultķieģeļu māja, garāža. Cena $22,500.-, iemaksa $2,000.-.

UZTICAMIEM MĀJU PIRCĒJIEM PALĪDZAM IZTRŪKSTOŠO VAI VĒSU NAUDU IEMAKSAI SAGĀDĀT BEZ GALVINIEKIEM UZ 6 GADIEM. UZ VISIZDEVĪGĀKIEM NOTEIKUMIEM. NESAISTOŠAI INFORMĀCIJAI MĀJAS LIELĀ IZVĒLE VISA PILSĒTA.

Pēteris Grods

Pelēkais trijjūgs

DIENU PIEZĪMES

(2. turpinājums)

Par notikumiem ienākušās telefonogrammas parasti nobeidzas ar trafarēto—izziņa ievadīta, gūstīšanā panākumu nav.

Sevišķi pēdējās dienās radās iespaids, ka visa apriņķis tiek terorizēts. Katra mežos ieslēgta māja it kā jau sagatavojusies, kas tai būs jānodod banditiem.

Visas telefonogrammas par notikumiem pārtulko un nosūta vācu drošības iestādēm Liepājā. Bet tā tas arī paliek un nekāda ricība neseko. Vairāk nekā mēneša laikā vienīgi Klosteres pagasta virskārtībnieks, vīrs, kaut jau gados, notvēra kādu izpletņa lēcēju vācieti, kurš savā laikā kritis krievu gūstā un no tiem sūtīts kā izpletņu lēcējs uz Latviju, izspiegot Liepājas apkārtnē svarīgākos ceļus, tiltus un pārejas.

Drošības dienestā iesaistītie negribīgi velc savus pienākumus un, cik vien iespējams, raisas vaļā no tiem. Parastās nodarbības — cilvēku kontrole Aizputes ielās un pēdējā laikā arī uz lauku ceļiem. Nozīmīgākā akcija — Tukuma mežu „ķemmēšana". Bet arī tur paudušās izbailes un mazdūšība.

Septembra beigās Boju pili ierodas vācu artilēristi, kuri cīnījušies Ļeņingradas pievārtē. Dūšīgi karotāji. Vai visiem virsniekiem, tāpat daudziem zemākas pakāpes karavīriem Dzelzs krusti. Šie artilēristi ieradušies īsai atpūtai. Dr. Arcebašs izvācas no pils uz mužas ēkām.

Vācu virsnieki — hauptmanis Landsmanis un leitnants Hančijs ievācas mežiņa dzīvoklī. Mums nu mājās jauna dzīve un notikumi. Virsnieki gan saka, ka atbraukuši atpūtā, bet mums tā lieta šķiet aizdomīga. Mežzinis šos negaidītos viesus labi pacienā. Virsnieki ļoti laipni, pat vaļsirdīgi, drošinādami mūs, ka pagaidām stāvoklis frontē nostabilizējies, kaut gan katru dienu dzirdama lielgabalu dunoņa.

Septembra pēdējās dienās Dr. Arcebašu apciemo sanatorijas dārznieks un kurinātājs. Viņi atnes jaunas vēstis. Krievi iebrukuši apvidū un to turējuši savā varā divi nedēļas, kad atkal padzīti. Nošauts pagasta labākais snaipers, aizsargs Neimanis. Vietējās patērētāju biedrības manta, galvenokārt cukurs, sadalīts krievu bēgļiem. Šai lietā briesmas pārdzīvojis virsmežsargs Drosts, darbodamies biedrības veikala valdē. Sanatorija sašauta. Pie mežziņa mājām Sesavas ezera krastā risinājušās smagas kaujas. Vēl tagad neaprakti zemē guļot trīs krievi. Pēc mūsu aizbraukšanas kreisi noskaņotie mežstrādnieki Šimanis ar Zeizo uzlauzuši mežniecības skapi un izdzēruši visu degvīnu, ko vācu okupācijas laikā izsniedza kā prēmiju meža materiālu cirtējiem un vedējiem. Abu mežstrādnieku sievas pa tam izrevidējušas istabas un plēsdamās savā starpā, sadalījušas atrasto mantību. Krievi pārmeklējuši mežniecības telpas, no pagalma caur logu sašāvuši „vadoņa" ģimetni un uzlauzuši mežniecības naudas skapi, kurā atradās tikai medību pulveris un municija, jo dokumentus un prēmiju punktus biju nodevis Aizputes virsmežniecībai. Labie kaimiņi nopļāvuši mežniecības rudzu lauku. Pārējā labība palikusi nenovākta.

Jau ar pirmajām oktobra dienām apriņķa policijā katru dienu ierodas lielākas vai mazākas bēgļu grupas no Rīgas. Redz prof. K. Kundziņu, prof. A. Freiju un citus.. Daži meklē tikai pagaidu mītekļus, citi jau dodas uz Liepāju ostā noenkurotiem kuģiem. Daļai aizbraucēju apmešanās vietas Vācijā jau zināmas. Ierodas arī militārpersonas un Jelgavas apriņķa žandarmerijas majors Espejs. Pēdējais saka — lai braucot atpakaļ uz medībām, krievu apvidū neesot. Starp rīdziniekiem pamana policijas ģenerāli Šrēderu. Viņš cenšas iestāstīt, ka Rīgu atdos, bet vācieši turēs līniju Jelgava - Meitene - Joniški - Šauļi, līdz savu plaujuu uzsāks mistiskais V2.

Ar 4. oktobri stāvoklis mainās. Pie Šauļiem sācies krievu lieluzbrukums. Nemierīgi kļūst arī vācu artilērijas virsnieki Boju pilī. Viņi mums sāk atgādināt — drošības labā lai taisamies ceļā.

6. oktobrī katēgorisks ir hauptmanis Landsmanis, kurš ne tikai ieteic mums braukt, bet pat pavēl. Naktī uz 9. oktobri viņa vīri pārved izremontētus lielgabalus no Liepājas.

No rīta izeju mežniecības ceļa galā. Brauc pajūgi. Apturu tos vaicādams — viņi no Vaiņodes. Tātad stāvoklis pasliktinājies. Pēcpusdienā paši jau esam Aizputē. Ieeju apriņķa policijas mītnē. Viss kā jucekli. Satraukums. Neziņa. Ierodas arī aizsargi no Cēsīm, līdzi vedot apavus, ādas un dažādas līdzpaņemtas mantas, kuŗas pagaidām atstāj Aizputē. Apriņķa priekšnieka palīgs LKOK Silavs gluži mundrs — viņam šādi uztraukumi patīk.

Ielās ceļ tanku aizsprostus. Kādās mājās, policijas mītnes tuvumā, skaļi dzied un sašķindina glāzes — laikam jau gaida krievus? Bez mitas gaŗām brauc artilērijas grupas un auto kolonnas. Pilsēta tinas putekļu mākonī.

Atvados no darba biedriem — ap plkst. 5 pēcpusdienā arī mūsu ceļš uz Liepāju. Nepārtraukti brauc kaŗaspēka kolonnas. Tāda kā pānikas noskaņa. Tad mazs uzmundrinājums: pretim nāk kāda kājnieku vienība. Zēni mundri soļo, gaisā izcēlušī tanku dūres. Sāk krēslot, bet kustība nerimstas: diez' kad būs gals šai steigai?

Pamanu arī apriņķa policijas vīrus, kas vieglā mašīnā dodas uz Liepāju. Domājams, kārtot aizbraušanu savām ģimenēm. Jautāju kādam pretimnācējam: vai tad no pagasta ļaudīm neviens negatavojas ceļam? Kur tad braukšot, tas atsaka, steigdamies uz savām mājām. Jā. Šie ļaudis vēl nav pametuši savas lizdas. Bet mēs jau sākam kilometru otro simtu.

Putekļi, bezmiegs un nervu spēle par pēkšņu ienaidnieka tanku parādīšanos uzrauš satraukumu. Kuļamies pa dziļu tumsu. Pie Cīravas nogriežamies Liepājas virzienā. Mežu masīvi te sēpj banditus — to zinu no telefonogrammām.

Pēkšņi debesīs ielaužas gaisma — krievi virs Liepājas izmet gaismas sveces. Nu braucam, pārredzēdami visu apkārtni. Sākas neaprakstāma uguņošana: zaļas, sarkanas, dzeltenas un baltas dzirkstis kā pilieni izpil nakts debesīs. Sākas intensīva zenītartilerijas darbība. Pa starpām nodim smagāki grāvieni — no krievu mestajām bumbām. Tikko nodziest pirmās izmestās sveces, seko citas. Uguņošana un dārdoņa sākas no jauna. Baismu viež debesis pār Liepāju. Tās sārto arī virs degošās Priekules.

Noguruši un redzami satraukti, uz pāris stundām apturam pajūgus kādās ceļmalas mājās. Izrādas, tur mitinās kāda mežstrādnieka ģimene. Mūs pacienā ar karstu tēju.

Ar Dr. Arcebašu uzkūņojamies uz vezumiem. Lūkojam aizmigt, bet veltīgi. Ir dzestri pēc siltā mālka. Kāds brauc. Pieeju klāt — braucējs mani pazīst. Tas ir laukšaimnieks no Rozēniem. Arī viņš tipina uz Liepāju. Kuģa numuru jau esot izņēmis. Nokļūt drošībā pa zemes ceļu maz izredžu.

Pēc pusnakts turpinājām ceļu un rīta stundā esam pie Durbes, kur satek ceļi no trim debess pusēm. Bez mitas steidzas auto mašīnas. Brauc arī bēgļi Liepājas virzienā. Ceļā sastopam izbiedētus ļaudis, ievainotiem locekļiem. Kāds vīrs, pusmūža gados, asiņainu seju un rokām, grīļodamies paiet mums gaŗām. Trāpīts Liepājas stacijā stāvošais municijas vilciens, tā šķiezdams nāvi uz visām pusēm. Cietusi arī Kaŗa osta. Velnišķā ātrumā gaŗām drāžas motorizēta artilērija. Runā, ka tā evakuēta no Sāmu salas.

Grobiņā saceļas nepārskatāma trauksme, jo kaŗaspēks plūst veselām masām. Mūs un mūsu zirgeļus gandrīz vai saberž. Žandarmi, bargi kliegdami, kārto kustību un rāda virzienus. Protams, priekšroda kaŗaspēka kolonnām, kas pilnīgi „nožilbst" mums gaŗām.

Skatos un tā kā neticu savām acīm: sirms salīcis vīrs cītīgi stūrē divriteni, veikli manevrēdams starp bēgļu pajūgiem un atejošām kaŗaspēka vienībām. Sniedzos sveicināt: tas manas vidusskolas direktors Treimanis! Gadus divdesmit neesmu viņu redzējis. Un nu vienas sāpes mūs savedušas kopā.

Ar lielu līkumu žandarmi mūs uzvirza Nīcas ceļam, lai netraucētu kaŗaspēka kustību. Braucam cerībā, ka vēl tiksim cauri Lietuvai uz Rītprūsiju. Vis dun un šņāc no daudzajiem trokšņiem. Pēc krievu uzlidojuma daudzi liepājnieki pamet pilsētu, vedot savas mantas gan zirgiem, gan stumjamos ratiņos, vai arī nesot nepieciešamāko sainī uz muguras.

Tikko tuvojamies lidlaukam, sparīgi iekviecas zenītartilērija: gaisā 45 krievu lidmašīnas. Gan bumbas nemet, bet zemes ieroči tās uzmana bez apstājas. Ar vilcienu ratiem metamies priežu pudurī. Arī zirgeļi nojauš briesmas un skrien, ka tikko savaldīt. Iepļokam izraktās aizsega bedrēs. Trīs lidmašīnas degdamas nogāžas aerodroma territorijā. Šāvēji skrien tās apļūkot, uz augšu palēkdamies, kā ziņķārīgi puikas. Nogaidām, kamēr norimst šaušana. Tad turpinām ceļu.

Kaŗaspēks virzas uz Rucavu pa Bārtas šoseju. Pa mūsu ceļu brauc bēgļi. Visi pārliecināti, ka vēl tiks cauri Lietuvai. Bet jau pa ceļam baumo, ka krievi Rucavā un ka atkāpšanās ceļš vāciešiem slēgts. Tātad arī mums. Ko gan iesāks bēgļi, kuŗi turp nokļuvuši pirms mums?

Braucam un pētījam, kur iegriezties. Nav tālu Liepāja un lidlauks — tātad bīstama vieta. Apmēram 14 kilometru no Liepājas, uz Nīcas ceļa izraugām pieturu pie Liepājas virsmežniecības Orbas apgaitas mežsarga. Lūdzam mūs uzņemt savā mājvietā uz dažām dienām, kamēr noskaidrosies stāvoklis.

Mežsargs ir laipns. Bet brīnas, kur tad mēs braukšot, jo ceļš uz Lietuvu jau esot slēgts?

Viņa mājās uzturas arī virsmežsargs. Bet vīri man liekas aizdomīgi. Sevišķi virsmežsargs: vakaros, iekāris bisi plecos, ielaižas mežā un tikai pēc dažām dienām pārrodas mājās. Ko viņš tur dara?

Kļūst zināms, ka mežos daudz mežabrāļu, kuŗus atbalsta kreisie elementi un terorizē Gaviezes mežus.

Ratus ar saiņiem iedzenam šķūnī, bet zirgeļiem mežsargs ļauj pamieloties sulīgajā zālē, ko tie kāri plūc. Mums ierāda istabeli. Uz grīdas sataisām salmu gultiņas.

Pa tam kaŗaspēka daļas, sevišķi ļauku artilerija, nebeidzamā straumē plūst Nīcas virzienā. Kaŗavīri saka, ka ejot uz savu dzimteni. Vai viņi nezinātu, ka krievi jau aizgrūduši priekšā sprostu? Viņi līko mūs drošināt: piecu dienu laikā sprostu iznīcināšot, jo kaŗaspēkam jātiekot prom uz Austrumprūsiju.

(Turpinājums sekos)

SARĪKOJUMU KALENDARS

TORONTO

26. maijā — plkst. 7,30 Latviešu namā TLTA sestdienas ģimnazijas 15. izlaiduma akts.

31. maijā — pl. 7,30 Latviešu namā referāts: „Jauno faktu noskaidrojumi par baltiešu deportācijām", mag iur Ad. Šilde no Vācijas. Rīko LNAK un TLB.

5. jūnijā — plkst. 7.30 Sv. Jāņa baznīcas sarīkojumu telpās dāmu komitejas sarīkojums „Kad mūsu vectēvi jauni bija".

5. un 6. jūnijā — Sidrabenē jaunatnes un sporta svētki.

KICENERA

22. maijā — pl. 7 vakarā Ungāru kluba telpās vīru kora „Vlosturs" koncerts un tradicionālā Ceriņu balle ar skaistuma karalienes vēlēšanām.

Mūsu nodaļas biedrs
Jānis SUDARS
dzimis 1923. gada 11. aprīlī,
miris 1971. gada 12. maijā.
Sērās
DV Toronto nodaļas saime

Government Information

Kases un saimniecības departamenta paziņojums 1971. GADA BUDŽETS

1971. gada budžetā ir rūpīga visu Ontario valdības vadlīniju un programmu revīzija un novērtējums, kā arī to iespaids uz provinces iedzīvotājiem.

Ieņēmumu tiesiskā bāze

Leģislatūrai iesniegtajā budžetā ietverts šo vadlīniju un programmu atspoguļojums atjautīgā un financiāli drošā plānā. Tā nolūks sasniegt četrus galvenos mērķus:

- restaurēt Ontario pilnas nodarbinātības saimniecisku plaukšanu, atbalstot darbības paplašināšanu privātajā sektorā;
- paturēt sabiedriskos izdevumus ciešā kontrolē, lai ieturētu nodokļu robežas un apkarotu inflācijas spiediena rašanos;
- nodrošināt pārējo valdības vadlīniju iedzīvināšanu, kā: lielāku kanadiešu piedalīšanos saimnieciskajā dzīvē, apkārtnes saglabāšanu un kopšanu, un apmierinošu dzīves kvalitāti visiem iedzīvotājiem.

Šī budžeta nodokļu un izdevumu vadlīnijas vislielākā mērā pieskaņotas minēto mērķu sasniegšanai.

BUDŽETA IZVILKUMI:

Grozījumi nodokļos

NAV JAUNU NODOKĻU UN NODOKĻU LIKMES ARĪ NAV PAAUGSTINĀTAS

Ontario finanču politika

1971. gadam:

Ontario valdība nolēmusi stimulēt saimniecību galvenokārt ar nodokļu samazināšanu, tai pašā laikā paturot izdevumu pieaugumu savu ilgtermiņa financiālo iespēju robežās. Šādā veidā valdība plānojusi pavairot privāto saimniecisko pasākumu aktīvitāti un ieguldījumus, kā arī paplašināt darba iespējas, bez inflācijas spiediena atjaunošanās.

Konvalescentu mītnes kā apdrošinātas veselības ieguvums.

Sākot ar 1972. g. 1. aprīli, Ontario paplašinās savu veselības apdrošināšanas programmu, iekļaujot arī konvalescentu mītņu un aprūpes mājās pakalpojumus. Ieguvumi no šā ir sekojošie:

- no individuālo ģimeņu pleciem noņems smagu izdevumu nastu, sadalot to visiem iedzīvotājiem;
- atslogos aktīvās aprūpes gultu izmantošanu slimnīcās;
- daudziem pacientiem būs pieejama aprūpe pašu mājās un pašu dzīvesvietās.

Piecu procentu noguldījumu nodokļa atskaite

Provinces koncernu ienākumu nodokli inkorporēts svarīgs jauns pamudinājums, lai stimulētu ieguldījumus un radītu jaunas darba iespējas Ontario. Tas ir 5% nodokļa kredits ieguldījumiem mašīnās un rīkos, kas iegādāti pēc 1971. g. 26. aprīļa pusnakts, uzstādīti un lietošanai Ontario nodoti līdz 1973. gada 31. martam.

Reducējums mantojumu nodevās

- Atraitnēm un atraitņiem atskaites palielināsies no 125.000 dol. līdz 250.000 dol.
- atmesta 15% virsnodeva galvenajiem mantiniekiem, ieskaitot bērnus un mazbērnus;
- galvenajiem mantiniekiem nebūs jāmaksā nodeva par īpašumu vērtībā līdz $1000.000 (salīdzinājumā ar pašreizējo $50.000 robežu); un
- atskaites par nepārvedamām gada rentēm pācels no $1.200 uz $10.000 par kopsummu.

Alus cenu vienādošana

Lai vienādotu alus cenas Ziemeļu un Dienvidontario, tās ziemeļos samazinātas par 11 c lielajai kastei, bet dienvidos cena par lielo kasti paaugstināta par 15 c, ar ko 24 alus pudelēm cena viscaur Ontario noteikta $4.65. Tā joprojām ir zemākā cena Kanadā (spēkā ar 1971. g. 1. maiju).

Maksķerēšanas atļauju atcelšana iedzīvotājiem

Ontario iedzīvotājiem bija jāiegādājas maksķerēšanas atļauja par $3.00 gadā, lai varētu šai provincē maksķerēt.

Sākot ar atpakaļejošu datumu — 1971. g. 1. janvāri, iedzīvotāju maksķerēšanas atļaujas atceltas un ikviens iedzīvotājs, kas jau iegādājies 1971. gada atļauju, tiesīgs saņemt atmaksu, iesūtot atļauju Department of Lands and Forests, Queen's Park.

Ontario valdība pārliecināta, ka šai budžetā izgaismotās drosmīgās finanču programmas ietvaros Ontario īstenos dinamiskāku un produktīvāku nākotni.

THE HON. WILLIAM G. DAVIS
Prime Minister of Ontario

«Romanovu dinastijas bojā eja... un latvieši

Sakarā ar ilgo pasta darbinieku streiku Anglijā tikai uz Lieldienām daudzus Anglijas latviešus sasniedza janvāra mēnesī „Latvijā Amerikā" ievietotie raksti par pēdējā krievu cara un viņa ģimenes likteni. Negribu šeit stikāk pakavēties pie Romanovu dinastijas traģēdijas, bet gribu atzīmēt faktu, ka dažās Anglijā izmākušās grāmatās sakarā ar cara ģimenes noslepkavošanu ir minēta... latviešu vārds. Tā, piemēram, lielajā Veidenfelda un Nikolsona apgādā Londonā ir iznākusi Ronalda Hingleja (Hingley) grāmata „Carl" (The Tsars, Russian autocrats 1533 — 1917). Tas ir grezns izdevums ar daudz labām ilustrācijām. Grāmatas beigās autors apgalvo: ..., Galveno lomu Romanovu fiziskajā iznīcināšanā spēlēja Sibirijas komūnists Jurovskis, kuŗam palīdzēja neliela grupa latviešu un citu boļševiku politisko policistu (sk. 305. lp.)."

Grāmatas autors ir persona, no kuŗas varētu sagaidīt uzmanīgāku pieeju vēsturiskiem notikumiem un apgalvojumiem. R. Hinglejs ir krievu valodas lektors Oksfordā un uzstājās, kā liels krievu literatūras un dažādu ar Krieviju saistīto jautājumu speciālists, ir sarakstījis vairākas grāmatas par krieviem (piemēram par Dostojevski, kur gan ir daudz apšaubāmu apgalvojumu!)

Var būt dažādas domās par pēdējā cara un carienes raksturiem, bet viņu un to bērnu noslepkavošana ir tik brutāls akts, ka to nevar attaisnot neviens civilizēts cilvēks, un šinī inteligentiem angļu lasītājiem domātā grāmatā ir atklāti apgalvots, ka latvieši ir izpildījuši bendes pienākumu (resp. bendes) lomu.. Tā man) grāmata par pēdējo caru ka Krievijas archīvi, kur glabājas ziņas par cara ģimenes likteni, nav mums pieejami, tad nav iespējams noskaidrot un ar dokumentiem atspēkot šo pret latviešiem vērsto apvainojumu.

Anglijā interese par Romanovu dinastijas bojā eju ir vēl arvien liela. Vēl pagājušā gadā iznāca Stefanijas Plaumen (Plow-

(Beigas 7. lpp.)

Par Maija karalienes godu, vainagu, ziediem un lenti šogad sacentās desmit dalībnieces. Konkursu vadīja Toronto DV kultūrālās daļas vad. E. Jurševskis. Uzņēmumā dalībnieces no Toronto, Sv. Katrīnām un citām pilsētām. No kreisās: Velta Ezernieka, Biruta Silarāja, Ilze Malcenieka, Silvija Plise, Velta Kupere, Irēne Miloserdova, Olga Lapkovska, Sarmīte Šternberga, Gunta Laure un Ingrīda Bērziņa.
Foto: J. Līgers

1971. gada jaunie modeli
CHEVROLET CHEVELLE
CAMARO
OLDSMOBILE CHEVY II
Tagad izdevīgākais laiks iegādāties pagājušā gada automašīnas par pazeminātām cenām
Robertson motors Ltd.
1555 DANFORTH AV., TORONTO 6.
HANS PLAUDE TALR. HO 6-1131
SAZINIETIES AR MŪSU FIRMAS LATVIEŠU PĀRSTĀVI:

Piedāvā dāvanām un pašu vajadzībām:

Daugavas Vanagu Grāmatnica

Latviešu namā 491 College St., Toronto 174, tālrunis 921-7121

Darbdienās no plkst. 12—8 vak., sestdienās no 9—1 dienā

- GRĀMATAS, visjaunākos izdevumus ieskaitot
- KERAMIKU
- KOKA IZSTRĀDĀJUMUS — pūra lādes, šķīvjus, svečturus, standartiņus
- AUDUMUS — sedziņas, spilvenus, grāmatu zīmes
- ĀDAS IZSTRĀDĀJUMUS — atslēgu maciņus, naudas makus, albumus, viesu grāmatas, adrešu grāmatas, grāmatu zīmes
- LATVIEŠU SKAŅU PLATES
- APSVEIKUMU KARTĪTES

Apskatiet — varbūt kas noderi

LATVIEŠU NAMS
491 College St., Toronto 174
izīrē
telpas
sarīkojumiem ■ viesībām
● kāį viesību galds ●
Tel. 922-2931

NOTĀRS
OSKARS PERRO
pieņem klientus katrā laikā iepriekš pieteicoties pa tālr. LE 5-5555, Toronto

BB
apdrošināšana plus
VALD. BEBRIS
1656 VICTORIA PARK AVE. SCARB
TEL. 759-0296

IZĪRĒJAMAS
4 vasaras mājiņas
ar 2 un 3 guļamistabām
pie Loon Lake —
16 jūdzes no Burks Fall.
Zvanīt 677-4240 (no pl. 9—17)
vakaros 1 - 451-7427.
A. V. Eizenarms,
59 Argyle Cr., Bramalea, Ont.

INTERTRADE EXPRESS CORP.
JUMS TO TEICA PIRMĀ, UN NU JŪSU PIEDERĪGIE TO APSTIPRINA:
PASŪTINIET TIKAI SPECIĀLUS RUBĻU CERTIFIKĀTUS uz LATVIJU
Kuponi ir labākā dāvana. Speciālie rubļi ir četrreiz vērtīgāki par parastajiem. Jūsu piederīgie var iegādāties visu, ko vēlas, par daļu no parastās vērtības, t.i., par vienu ceturtdaļu vai pat lētāk. Dažas preces nocenotas tik zemu, ka var iegādāties 10 rubļu vērtību par vienu dolāru.
Rakstiet vai zvaniet mums, un mēs nosūtīsim bezmaksas ilustrēto cenrādi. Jūs būsit pārliecināti, ka
SPECIĀLIE RUBĻU CERTIFIKĀTI ir labākie.
Piegāde 3—4 nedēļu laikā pēc likmes: $2.13 par vienu rubli. NAV NEKĀDAS CITAS PIEMAKSAS. Var sūtīt jebkuru summu. PILNĪGA GARANTIJA. Pasūtiniet tagad tikai
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd. Street, Fifth Floor
New York, N. Y. 10010
tālr. 982-1530
ĻOTI SVARĪGI:
AUTOMAŠĪNAS uz ierobežotu laiku —
Moskvitch 408 IE $2375.-
Moskvitch 412 IE $2395.-
Zaporochets ZAZ 966 $1895.-
Nenokavējiet! Pasūtiniet tūlīt, jo automašīnu skaits ir ierobežots. Mēs pieņemam pasūtinājumus arī Co-op dzīvokļiem.
PIEPRASIET MŪSU CENRĀDI

Vai esat nokārtojuši abonementu?

Romanovu dinastijas bojā eja... un latvieši

(Pārnesums no 6. lpp.)

noslepkavošanas vaditāju Jurovski, autore stāsta (sk. 213 lp.), ka viņš bijis žīdu tautības un runājis vāciski ar cara sardzes locekļiem, — latviešiem („Letts"). Pēdējās dienās tikai viens krievs bijis namā — Medvedjevs; krievu tautības sargiem bijis uzdots apsargāt namu no ārpuses. Autore ir uzmanīgāka nekā Hinglejs savos apgalvojumos: pildīt uzdoto sardzes dienestu — un būt bendēm..., tomēr nav viens un tas pats!..

No kurienes nāk šie uzbrukumi latviešiem? No kādiem avotiem angļu autori smēluši savas ziņas? Domājams, ka no krievu galējā labā spārna monarchistiem, kuri nevar piedot faktu, ka daļa latviešu karaviru kļuva Ļeņina režima atbalstītāji: ar šo uzbrukumu latviešiem ir arī pasvītrots, ka krievi nav pacēluši roku pret caru „no Dieva žēlastības" (kā sākās visi cara rīkojumi), bet gan cara Krievijā ienīstie cittautieši (inorodci") — žīdi un latvieši. Latvieši pie tam vēl bija uzdrošinājušies 1918. gadā atdalīties no „vienas nedalāmās krievu matuškas" un nodibināt neatkarīgu valsti.

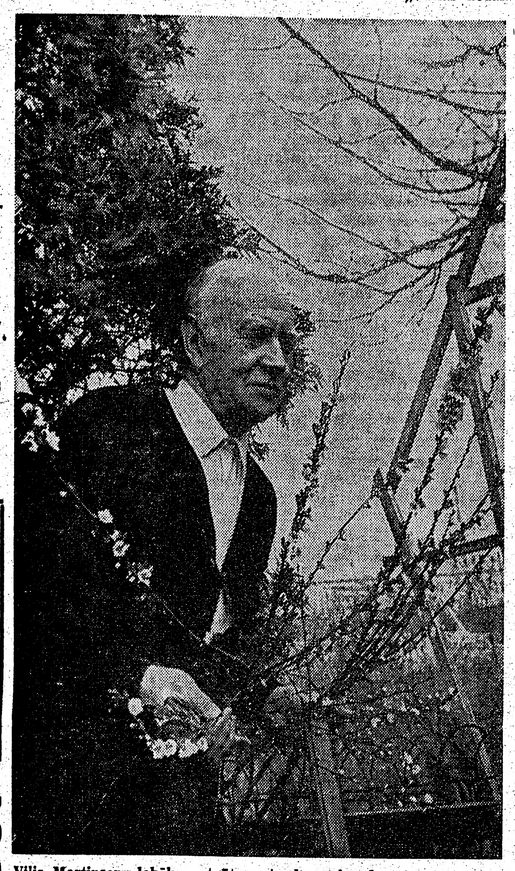

Vilis Martinsons labākas atpūtas stundas aizvada savā piemājas dārzā, Kvebekas ielā Toronto, kop dāmu augļu kokus un ogulājus. Uzņēmumā viņš redzams savā dārzā starp ziedošajiem un paša dēstītiem ķiršu kociņiem. Foto: J. Liģers

Bet ir arī otrs varbūtējs ziņu avots. Arī lielinieki, redzot pasaules sabiedriskās domas sašutumu par brutālo slepkavību Jekaterinburgā, centās, varbūt, uzvelt vainu citiem — atkal tiem pašiem „inorodciem". ...ne jau mēs to darījām, bet viņi..." Atceros, ka ārī vācu okupācijas laikā daži vācieši centās novelt uz latviešiem atbildību par žīdu vajāšanām Latvijas territorijā. Kādēļ gan nenovelt vainu uz tiem, kas nevar sevi aizstāvēt?!.

Atgriežoties pie augšā minētās Stef. Plaumanes grāmatās, jāsaka, ka tā ir viena no labākām grāmatām par pirmo pasaules karu un ar to saistītiem notikumiem Krievijā. Daži apraksti ir tik dzīvi (piemēram, par krievu armijas traģēdiju Ritprūsijā kara sākumā, par nesaskaņām augstāko krievu virsnieku starpā u. c.)), ka lasot tos, ienāca prātā, vai autore nenāk no krievu emigrantu aprindām, kuri ir paši pārdzīvojuši aprakstītos notikumus. Izrādās tomēr, ka tā nav: autore ir britu vēsturniece,, ir rūpīgi studējusi visus pieejamos archīvu materiālus par minēto laikmetu, atsaucoties arī uz carienes galma dāmas baroneses Bukshevedenes memuāriem Ir te spējams, ka viņai bijušas sarunas ar dažiem aprakstīto notikumu aculieciniekiem. Dzīvi ir attēlota arī pēdējā cara galma atmosfaira, carienes nepopularitāte un tās iemesli. Vienīgi pats revolūcijas sākums ir attēlots drusku partejiski, — varbūt atkarībā no memuāriem, kurus autore izmantojusi. Pašā sākumā nebija vēl tās anarchijas un terrora, kāds ir tēlots grāmatā; viss tas radās vēlāk pēc Ļeņina un viņa „štāba" ierašanās. Nav pareizi attēlots arī Kerenskis, kurš it kā centies atdarināt Napoleonu pat savā ārienē. Kerenskim var pārmest mīkstčaulību, bet gan ne napoleoniskas tieksmes un manieres. Man bija izdevība novērot viņu pavisam tuvu 1917. g. 1. maija svinībās Pēterpilī. Ir iespiedies atmiņā viens incidents šinī 1. maija sanāksmē. Kad Kerenskis uz mirkli apstājās savā runā, atskanēja pēkšņi kādas studentes starpsauciens: „Biedri Kerenski, vai nevar dabūt pie malas Ļeņinu (krievu nenoteiktais vārds „ubrať")?! Kerenskis patētiski atbildēja: „Kamēr viņi mūs netraucē, arī mēs netraucēsim viņus!" Tas neatbilst Napoleona stilam.

Grāmatas beigās ir mēģinājums attēlot briesmīgo cara ģimenes noslepkavošanas ainu un līķu iznīcināšanu pēc vienīgā aculiecinieka augšā minētā Medvedjeva apraksta un dažādiem citiem datiem. Mazāk izdevusies ir grāmatas pirmā daļa „Trīs dzīvības par caru".

„L. A." 1971. g. janvāra numurā ievietotā Alb. Kalniņa rakstā „Minējums par cara ģimenes izglābšanos" ir teikts, ka Anglijas karalis Džordžs „jau 1917. g. bija mēģinājis sagādāt Nikolajam un tā ģimenei patvērumu Anglijā, bet tā laika liberāļu ministru prezidents Loids Džordžs tam nepiekrītis..." Pēc vairāku avotu zināmā ne Loids Džordžs, bet taisni karalis Džordžs nostājies pret patvēruma tiesību piešķiršanu, jo ļoti baidījies no Anglijas sabiedriskās domas, kura bijusi noskaņota pret caru. Par to stāsta arī A. Kerenskis savos memuāros, atsaucoties uz Anglijas sūtņa Bjukenena (Buchanan) un viņa meitas memuāriem un it sevišķi uz Harolda Nikolsona „oficiālo" karaļa Džordža biografiju. Pēdējā rakstīts: ...„karalis saņēma vairākas asas vēstules, jo viņu nepareizā kārtā turēja par patvēruma tiesību piedāvātāju"...

Mums, latviešiem, pēdējā laikā nāk uzbrukumi arī no citām pusēm. Pagājušā gada septembrī es rakstīju „L. A." par britu žurnālista Šulcbergera apgalvojumu avīzē „The Scotsman", ka Baltijas valstis esot tradicionālas antisemītiskas zemes". Mums visiem ir zināmi Vizentāla uzbrukumi pazīstamam mūsu armijas pulkvedim Zviedrijā. (Starp citu —šis pats Vizentāls ir publicējis pat veselu grāmatu lētajā Knaura izdevniecībā Vācijā ar virsrakstu „Doch die Moerder leben", bet man vēl nav bijusi izdevība iepazīties ar šo „liberālo" ražojumu). Bet tas vēl nav viss. Nesen sakarā ar kāda zēna nolaupīšanas gadījumu Rietumvācijā atkal bija izplatītas baumas, ka aiz šī gadījuma slēpjoties „Akcija Riga", un tanī piedalījušies latvieši. Pēdējie apvainojumi, acīm redzot, nāk no komūnistu avotiem.

Visi šie baumu izplatītāji būtu, pēc iespējas, jānoskaidro un jāsauc pie atbildības, kā tas notika, piemēram, Zviedrijā. Tikai tā ir iespējams cīnīties ar apmelojumiem.

Mag. hist. Austra Augenberga

DV, LNJAK un LSAK

Jaunatnes un sporta svētki

1971. g. 5. un 6. jūnijā **Sidrabenē**

SESTDIEN, 5. jūnijā, plkst. 13.00
svētku atklāšana, šaušanas sacensības, jaunatnes basketbola sacīkstes, volejbola sacīkstes un šacha sacensības jaunatnei.
19.00 virves vilkšana
20.00 ugunskurs un deja — spēlēs Runči trimdā

SVĒTDIEN, 6. jūnijā, plkst. 10.00
dievkalpojums brīvdabas baznīcā
10.45 vieglatlētikas sacensības — skriešana, augstlēkšana, tāllēkšana, lodes grūšana, šķēpa mešana u. c.
13.00 — 15.00 bērnu nodarbības
16.00 uzvarētāju apbalvošana, svētku nobeigums.

Ieeja abām svētku dienām $2.50, vienai dienai $1.50, jauniešiem līdz 16 gadiem ieeja brīva, jauniešiem virs 16 gadiem puscena. Par automašīnu novietojamaksā 75 centi Sidrabenes pārvaldei.

LAKE SIMCOE
(Willowbeach)
izīrējama vasarnīca ar divām guļamistabām, ar visām ērtībām.
Zvanīt Toronto 923-4725
no pl. 4 — 7 vakarā

Uzmanību vidusskolnieki!
Jaunieši, kas beiguši vidusskolu un neturpinās izglītību universitātē — ar metināšanas priekšzināšanām — var pieteikties pastāvīgam darbam aluminija laivu fabrikā.
Pieteikties personīgi no plkst. 10—12 dienā no pirmdienas līdz piektdienai
NALCO BOATS,
42 Crockford Blvd., Scarboro, Ont.

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOME LTD.
TELEPHONE 924-1408 • 467 SHERBOURNE STREET, TORONTO 5 ONTARIO
RŪPĪGA UN SMALKJŪTĪGA
APBEDĪŠANAS CEREMONIJU
IZKĀRTOŠANA

AUSTRA ŠMITS
DĀMU FRIZIERSALONS
737 Bloor St. W., pie Grace, Toronto. LE 6-6782

Fotografiski darbi ar ierīču kvalitāti!
Pieprasiet informāciju
tel. 863-1166
par velkalieni jūsu rajonā pasūtinājuma nodošanai.
Benjamiņa
filmu laboratorija

A. EGLITIS — TV RENTAL
17" — $ 8.- mēnesī
21" — $ 9.- mēnesī
23" — $10.- mēnesī
161A Roncesvalles Ave., Toronto, tel. LE 7-1401

VALDE
LATVISKAS ROTAS
DIMANTI — PULKSTEŅI
Zeltkalis
Aldonas ĶIVLENIEKS-KORMS
VEIKALA UN DARBNICA 964½ Bloor St. W. Toronto 4
Ont., tālr. 533-2837.

SAIŅI UZ BALTIJAS VALSTĪM un P.S.R.S.
Bez muitas: Motocikli, veļas mazgājamās mašīnas, televīzijas aparāti, ledusskapji u.t.t. Automašīnas lūdzam pieprasīt pirmās, jo to daudzums ierobežots. Jūs varat pasūtināt pārtikas saiņus līdz 40 mārciņām. Mēs pārsūtām apģērbu saiņus līdz 19,75 mārciņām. Visi sūtījumi ir apdrošināti. Mūsu veikalā ir plašā izvēlē dažādi materiāli apģērbiem un citas preces.
Ātra apkalpe ● Slēgts trešdienās ● Atvērts no plkst. 9 rītā līdz 7 vak., sestdienās no pl. 9—5 pēcp.
BALTIC EXPORTING Co.
480 Roncesvalles Ave.,
Ont. tālr. LE 1-3098

Lielākais un labākais veikals Kanadā speciāli
EIROPIEŠU DELIKATESEM
vislabākā kvalitāte, plaša izvēle un mērenas cenas
tip-top MEATS
delicatessen
1727 BLOOR ST. WEST
(pretim Keele pazemja stacijai)
YORKDALE SHOPPING CENTRE
FAIRVIEW MALL
(Sheppard Avenue — Don Valley Parkway)

Atstājiet savas krāsainās un melnbaltās filmas attīstīšanai un kopēšanai
DV Grāmatnīcā, 491 College St., Toronto 174, Ont.

KAS? KUR? KO? TORONTO

ALFRED STIKUTS REALTOR
A. STIKUTS, FRI.
Diplomēts Kanadas Realtoru institūta biedrs
1363 Wilson Ave., Downsview, 248-6161
1851 Lawrence Ave. E. Scarboro. 752-1719

A. BERZIŅS Realty Ltd.
Nekustami īpašumi, apdrošināšana, obligācijas un naudu
316 Harbord Street, Toronto, Ont. 534-8447

PAVASARA LE 1-7353
delikatešu veikals un konditoreja
361 RONCESVALLES AVE. īpašnieks ST. ČUKULS

A. Kristapsona
gaļas un gaļas izstrādājumu veikals
1095 Queen Street East, Toronto, tālr. 466-5163

EXPRESS T.V. SERVICE
HI-FI un TV DARBNĪCA, tālr. 769-6732
no plkst. 9 — pl. 9 vak.

BROADVIEW DELIKATESU VEIKALS
105 DANFORTH AVE. (pie Broadview).
Tel.: HO 5-9905. *Ausma Mikelsone*

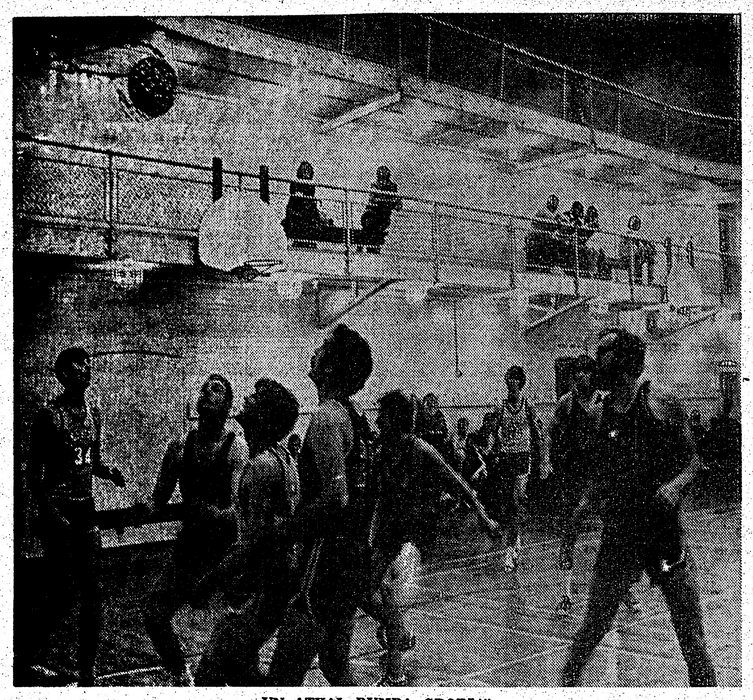

„UN ATKAL BUMBA GROZĀ!"

Spraigs spēles moments Kanadas latviešu basketbola meistarības finālā, kad DV sporta kluba basketbolisti ātrā un saistošā cīņā pieveica latviešu YMCA vienību ar „amerikānisku" rezultātu 111:79 (ASV basketbola vienību rezultāti parasti sniedzas pāri 100 punktu atzīmei). Bumbas beigu lidojumam seko, uzņēmumā no kreisās: P. Tomass, A. Richters, J. Zentiņš, J. Brikmanis, P. Sproģis, E. Jaunzariņš, A. Ezers un J. Bramanis. Foto: J. Ligers

Atstādināti seši ministri

Ēģiptes prezidents Sadats savas valdīšanas pirmajā iekšpolitikas krizē atstādināja no amata 6 kabineta ministrus. Jau agrāk, 2. maijā, tika atstādināts no viceprezidenta amata Ali Sabri. Viņa atcelšanai par iemeslu uzdots pretošanās Sadata plānam par nesen nodibināto arabu valsts uniju, kurā ietet Ēģipte, Libija un Sirija. Atcelts arī iekšlietu ministrs Šaravi Goma un kara ministrs generālis Mohameds Favzi, izlūkdienesta priekšnieks, celtniecības, elektrības un informācijas ministri. Viņi apsūdzēti sazvērestībā pret Sadatu un no mājas arests pārvietoti uz cietumu. Atkāpās arī arabu sociālistu unijas, valsts vienīgās politiskās partijas, trīs galvenie vadītāji. Vairāki Ēģiptes līderi, kas zaudēja savus posteņus varas konfliktā, tika uzskatīti par Pad. savienības simpatizētājiem. Prezidents Sadats nozīmēja 4 jaunus ministrus, uzticot iekšlietu ministrijas amatu Aleksandrijas gubernatoram Mahmudam Salemam, savam tuvam draugam. Ēģiptes prezidents pavēlēja izbeigt policijai izspiegošanas dienestu, ieskaitot telefona sarunu noklausīšanos. Visas privātās telefona sarunas, kas ieskaņotas skaņu lentē, pavēlēja sadedzināt. Uzieti paslēptā skaņu lentu ieskaņotāji Sadata pils telpās, ko ierīkojuši izlūkdienesta aģenti politiskiem pretiniekiem valdībā, ar mēģinājumu rīkot sazvērestību pret prezidentu Sadatu.

Ēģiptes politiskajās tīrīšanās arestētas vai atceltas no valdības posteņiem ap 300 personas, no tiem 110 atrodas tiesas izmeklēšanā un drīz iesāksies viņu tiesāšana. Ēģiptes prezidents pārņēma savā pārraudzībā valsts policijas spēkus, lai apvienotu pārraudzību par valsti. Sadats brīdināja, ka Ēģiptei stāv priekšā grūti laiki, bet „mēs nodrošināsim mūsu iekšējo fronti un saglabāsim mūsu nacionālo vienību un izveidosim jaunu valsti, kur katrs individs būs brīvs un drošs savā mājā."

Pusoficiālais Kairo laikraksts Al Ahram, kuŗa galvenais redaktors ir Sadata tuvākais sabiedrotais, ziņoja, ka prezidents pavēlēs sarīkot jaunas, brīvas vēlēšanas valstī, lai izveidotu arabu sociālistu unijas partijai jaunu vadību un „demokratiskus iekārtojumus" valstī, kas pretotos kliķu dominācijai.

Maskava paskaidrojusi, ka valdības maiņa esot „ēģiptiešu iekšēja lieta" un ka Maskavas vienīgās rūpes ir „sadarbība un draudzība ar Ēģipti".

Izraēlas politiskie avoti izteicās, ka pagaidām atliks sarunas ar Ēģipti par Suecas kanāla atvēršanu, līdz nostiprināsies politiskā situācija Kairo. Parīzē Izraēlas pirmais premjērs Ben-Gurions intervijā izteicās, ka viņš atbalsta visu Izraēlas 1967. gada karā okupēto arabu territorijas atdošanu, izņemot Jeruzalemi un Sīrijas Golānas augstieni „izmaiņai pret mieru Vidējos austrumos".

„Sarkanais Dānijs" atkal darbojas

Vācu presē ir parādījušās interesantas ziņas. Francijas nesenno lielo studentu nemieru vadonis Dāniēls Kōns - Bendits (jeb „Sarkanais Dānijs") likās apklusis. Izrādās tomēr, ka viņš ir ļoti aktīvs, bet tikai manījis savu taktiku. Viņš darbojoties kopā ar 2 vācu radikālo studentu grupām Opela uzņēmumos Russelsheimā, slēpjoties zem uzvārda „K. H. Bender".

Jau ilgāku laiku studenti pie Opela uzņēmuma vārtiem izdalot tā 30.000 strādniekiem aģitācijas lapiņas. Ik nedēļu iznākot jauna proklamācija ar virsrakstu „Revolūcionārā cīņa". Astotā proklamācijā bija atklāts pamudinājums strādniekiem nodarboties ar zagšanu un dažāda veida sabotāžu. Šinī gadījumā iejaukusies pilsētas vaide un noskaidrojusi, ka lapiņās uzdota „izdevēja" adrese — „K. H. Bender, Ruesselsheim, Club Voltaire".

Savā 1968. gadā publicētajā grāmatā Kōns - Bendits, nožēlojot iepriekšējā gada studentu nemieru neveiksmi, sludina savu jauno taktiku: ja revolūcionāri grib gūt uzvaru, tad studentiem „jāsabiedrojas ar strādniekiem. Šo jauno taktiku viņš tagad izmēģina Vācijā. Ir tomēr jāšaubās, vai viņam būs panākumi vācu strādnieku rindās. Vācu strādnieks ir stūrgalvīgs, viņam ir liela darba disciplīna un pienākuma apziņa pret valsti. Vairums strādnieku apskatot lapiņas un tad nosviežot tās uz ielas.

Kōns - Bendits un viņa domubiedri neaprobežosies tikai ar Vāciju, bet meklēs sev vēl „plašāku darba lauku". Dažās zemēs viņiem var būt panākumi. Sakarā ar to var gaidīt jaunas nekārtības dažādās vietās.

A. A.

Pārmaiņas Ziemeļlatvijas brīvības cīņu (ziemeļnieku) piemiņas komitejā

Pēdējā rīcības komitejas sēdē K. Dzirkalis un J. Lorbergs paziņoja savu izstāšanos no komitejas, bet A. Jaunzems — atsacīšanos no priekšsēža pienākumiem. Nolēma no jauna komitejā pieaicināt kpt. H. Karčevski, kuŗu izraudzīja par komitejas priekšsēdi. Par komitejas oficiālo nosaukumu izvēlējās: „Ziemeļlatvijas brīvības cīņu piemiņas komiteja — Ziemeļnieki." Sarakste adresējama: Mr. H. Karčevskis, 625 Dundee Rd., Northbrook, Ill., 60062.

Sekmīgākai darbībai izraudzīja sakarniekus: Austrālijā — Jēkabu Dzeni (26 Collins St., North Brighton, Vic. 3186, Australia), Vācijā — Jēkabu Līheku (287 Delmenhorst, Pestalozziweg 36, W.-Germany), Anglijā — Mārtiņu Ozolu (Uttoxeter Rd., Derby, DE3, England), Kanadā — Teodoru Zandersonu (49 Wyatt St., London, Ont., Canada). Tuvākā laikā izraudzīs sakarniekus arī ASV centros, kur vairāk ziemeļnieku.

Nolēma nekavējoties stāties pie Ziemeļnieku rakstu krājuma 2. daļas sakārtošanas, ko uzņēmās veikt A. Raidonis. Krājuma 2. daļā paredzēts ievietot foto attēlus, parādot atsevišķi ziemeļnieku cīpās kritušo un kauju vietās uzceltos pieminekļus. Vēl joprojām trūkst fotogrāfiju no Karvas pag. (Valkas apr.) 1937. gadā atklātā pieminekļa. Arī pie Ellītes (Liepas pag.) un Straupē uzcelto pieminekļu attēli neskaidri. Ja kādam šie attēli būtu, piemiņas komiteja lūdz tos iesūtīt. Tiek meklēta arī Otto Hasmaņa fotogrāfija. Visas fotografijas uz vēlēšanos, nosūtīs atpakaļ. Visi materiāli Rakstu krājumam sūtāmi: Mr. A. Raidonis, 1028 N. Lawler Ave., Chicago, Ill. 60651, U.S.A.

VAI ATBRĪVOS?

Franču nedēļas laikraksts L'Express Parīzē raksta, ka pāvests Pauls VI vienojies „principā" ar Ungārijas komūnistisko valdību, lai atbrīvotu kardināli Josefu Mincentiju no Ungarijas katoļu virsbiskapa amata. Komūnistiskā tiesa 1949. gadā notiesāja kardināli Mincentiju mūža ieslodzījumā par nodevību. Sacelšanās laikā 1956. gadā viņš meklēja patvērumu ASV sūtniecībā Budapeštā, kur viņš vēl vienmēr uzturas. L'Express raksta, ka pāvests vienojies atbrīvot 79 g. veco kardināli kā titulēto bazmicas galvu Ungārijā, ja valdība atļauj viņam atstāt sūtniecību un klusi pavadīt savus atpūtas gadus.

Okupētajā dzimtenē

Aptaujā, ko turpinājumos publicē okupētās Latvijas nedēļas laikraksts „Literātūra un māksla", 24. aprīļa numurā rakstnieks Herberts Dorbe (dz. 1894. g.) par jaunākajām parādībām mūsdienu Latvijas literātūrā izsakās, cita vidū, šadi:

„Kā jaunākā literātūrā atspoguļota mūsu šodienas dzīve?. Dzeja skaŗ to mazāk tieši, bet vairāk vizuālgi, bieži vien pārmoderni, ar tā saucamo zemtekstu... Vilšanos, nepatiku sagādājusi pēdējo gadu neglīta parādība — dzejas darbu publicēšana bez interpunkcijas; manuprāt, ja arī kāds dzejdaris trika pēc — jokdarībā grūti saskatit nopietnību — tādu dzejoli iesniedz redakcijā, tad redaktora pienākums salikt vajadzīgās pieturas zīmes — ja dzejolis ir šo pūliņu vērts — un tikai tad to publicēt, citādi ar šādiem literāriem vaiņakriem piesārņo mūsu literātūras, resp. dzejas, skaidravotu, tāpat kā ar fekālijām, urīnu, puņķiem, nabas saitēm un līdzīgiem atribūtiem, ko dažiem dzejotājiem pēdējā laikā iepatīcies ievīst sajos pantojumos... Ceru, ka sestais rakstnieku kongress dos rosīgāku savienības vadību turpmākajā darba posmā."

Citādās domās, laikam, taču ir dzejnieks Imants Ziedonis (dz 1933. g.) kas pāris mēnešus agrāk iznākušajā izprozas krājumā „Epifānijas" raksta:

„Visas pieturas zīmes ir izdomātas. Punkts ir relatīvs. Punkts ir mūpi. Punkta nav. Punkts var būt un var nebūt. Punkta vietā var likt komatu. Punkta vietā var likt daudzpunktu. Punkta vietā var likt semikolonu. Jūs varat sist sev pie krūtīm: „Man ir tiesības!' Jūs varat teikt mierīgi: M,an ir tiesības.' un beidzot apšaubīt: ‚Vai man ir tiesības?' Punktu ir aizstājusi jautājuma zīme. Jautājuma zīme visu apšauba Bet pati jautājuma zīme ir tikpat apšaubāma un nosacīta kā visas citas zīmes... Punkts ir visnopietnākais un arī viskonservatīvākais. Tas necieš domas turpinātību."

Un Knuts Skujenieks raksta dzejolī „apsēsts vītols" („Padomju Latvijas Sieviete", nr. 4/1971.):

no zemes augs atvašu ragi
un man joprojām būs smagi
un man joprojām būs sūri
slāpt dzelteno ziedu mūrī
un man joprojām būs saldi
jo bitēm tik uzklāti galdi

Gadu arī Skujeniekam nav pārāk daudz, bet arī dzeja jauna, viņš „cieš", t. i. panes „domas turpinātību" — dzejoli bez interpunkcijas...

Tajā pašā žurnālā Tāļa Vaidara stāsts nobeidzas šādi:

„...vīramāte ieminējās, ka tādas sakaltušas, kāzās dāvinātas rozes esot jāpaglabā. Tāpēc viņa to savukārt aizlika grāmatplauktā aiz stikla virs Zūdermaņa kopotajiem rakstiem. Kāpēc tieši virs Zūdermaņa? Tāpēc, ka ļoti labi harmonēja krāsas, un vispār — roze tajā vietā ļoti labi izskatījās. Skaisti!"

G. I.

Okupētās Latvijas komūnistu mācības žurnāla „Padomju Latvijas komūnists" šāgada aprīļa numurā A. Grigulis un H. Priedītis, sakarā ar rakstnieku kongresu, izdala pamācības, kā jāraksta un bridina „buržuāziskās ideoloģijas un reakcionārajiem emigrantiem". Arvīds Grigulis savā rakstā „Par literātūras partejiskumu" sākumā samierinās ar Latvijas literātūras tagadējo stāvokli un izmaņu, kas šajos gados tur notikusi, sevišķi mākslinieciskajā prošā. A. Grigulis domā,, ka ar to iegūts daudz, jo cilvēka garīgā pasaule dzīves attīstības rezultātā padziļinājusies un sazarojusies, bet līdz ar to uzpeldējušas pretrunu šķautnes, kas izraisījušas negatīvas parādības: nevērību pret vārdu, asociāciju ķēdes kā pašmērķi, pozēšanu un interpunkcijas atmešanu, kas taisnā ceļā noved pie formālisma. A. Grigulis šiem formālistiem pārmet iekšējās pasaules atklāšanu un politiskās dzejas lomas samazināšanu. Jaunatni tas padarot inertu pret sabiedriski politisko dzeju, tā dažkārt neprotot to emocionāli uztvert.

Iztirzājis trūkumus, A. Grigulis paceļ pirkstu un norāda, kādai jābūt dzejai: padomju literātūrā viens no vissvarīgākajiem jautājumiem vienmēr ir bijis tās partejiskuma jautājums. Literātūra mūsu sabiedrībā var izpildīt savu uzdevumu tikai tad, ja tā stāv komūnistiskā partejiskuma pozicijās, ja tā audzina sabiedrību komūnisma garā. Pretējā gadījumā tā var vairāk vai mazāk kavēt sabiedrības attīstību.

Apmēram tāda pati doma ir H.Priedītim, kas devis rakstu „Literātūra un mūsdienu ideoloģiskā cīņa". Citējis Ļeņinu un Gorkiju, K. Priedītis baida rakstniekus no „buržuaziskās ideoloģijas, jo tās ideologi pūlotīes ievirzīt literātūru aktīvās politiskās cīņas gultnē, padarot to par „buržuaziskās ideoloģijas uzticamu ieroci cīņā pret sociālismu un progresa spēkiem".

Izfilozofējies H. Priedītis beidzot bridina rakstniekus no latviešu emigrācijas ideologiem ārzemēs un kā jau komūnists nevar iztikt bez pulvera un asins pieminēšanas, jo bez asins izliešanas komūnisti nekad un nekur pie varas nav tikuši.

P. B.

SAVIENOTAJĀS VALSTIS

KALAMAZŪ

◎ Ģimenes dienai veltītu sarīkojumu 9. maijā Latviešu biedrības namā rīkoja latviešu skola. Programmas izpildīšanā piedalījās visi skolas skolēni, deklamējot, tērlojot un dziedot koŗa dziesmas. Katrs dalībnieks pēc sava priekšnesuma ar pirmajiem pavasara ziediem un skūpstu sveica savus vecākus. Pēc sarīkojuma risinājās kopīgs launags un rotaļas. Vecāku padomes priekšsēdis U. Šmidchens nobeigumā pateicās programmas izpildītājiem un apmeklētājiem.

◎ Latviešu skolas mācības gada nobeigums un izlaiduma akts būs 23. maijā plkst. 2.30 pēcpusdienā Latviešu biedrības namā. Pēc akta kopīgs azaids.

◎ Uz ALAs kongresu Grand Rapidos no 21.—23. maijam par delegātiem vietējās organizācijas izraudzījušas: O. Reinvaldu, P. Austriņu, R. Jankavu, prāv. J. Turku, A. Ravu, E. Broži un V. Miķelsonu.

◎ Šovasar Gaŗezera vidusskolā pieteikušās visas trīs latviešu skolas absolventes — Irēna Elksne, Zinta Aistare un Aelita Ozoliņa. Vidusskolā mācības turpinās arī pagājušā gada skolnieces Lilita Lielzulka un Anda Lejiņa. Vasaras skolu fonda iekārtojamai bibliotēkai grāmatas var nodot vai pieteikt V. Miķelsonam. V. M.

Sirsniga Trudo uzņemšana Maskavā

Kanadas ministru prezidents Trudo un Pad. savienības valdības galva Kosigins iesāka 18. maijā sarunas par Kanadas-Pad. savienības attieksmēm un Austrumu-Rietumu drošības jautājumiem. Komūnistu partijas laikraksts, atzīmējot Kanadas ministru prezidenta pirmo apmeklējumu Maskavā, pievērsās armijas spēku samazināšanas priekšlikumam Centrāleiropā. Laikraksts paskaidroja, ka Trudo-Kosigina sarunas veicinās tirdzniecības izveidošanos, kultūras un zinātnes apmaiņu starp Kanadu un Pad. savienību, tāpat sarunās būs izdevība palīdzēt atrisināt nopietnas internacionālas problēmas. Šajā sakarā laikraksts atsaucās uz miera un internacionālās sadarbošanās programmu, kuŗai bija pieskāries komūnistu partijas vadītājs Brežņevs 24. partijas kongresā šopavasar Maskavā un atkārtoja arī savā runā Tiflisā, Gruzijā 14. maijā, atzīmējot komūnisma 50 gadu atceri Staļina dzimtenē.

Brežņevs sacīja, ka Pad. savienības nostāja ir noārdīt ārzemju militārās bazes un samazināt armijas spēkus un apbruņojumu vietās, kur militārā konfrontācija ir sevišķi bīstama. Viņš minēja īpaši Centrāleiropu, acīm, redzot, vīles par atsaucības trūkumu savam paziņojumam, nedēļu iepriekš, kad aicināja Rietumus pārbaudīt padomju nolūkus un sākt sarunas par veidu, kā samazināt militāros spēkus Centrāleiropā. Pēc komūnistu partijas vadoņa runas Trudo ir pirmais rietumu valdības galva, kas devies šād ā apmeklējumā. Novērotāji tic, ka Maskava izmantos izdevību, lai izstrādātu Brežņeva priekšlikuma vispārējos principus. Ministru prezidentam Trudo savukārt būs izdevība pārbaudīt, vai krievi domā kaut ko līdzīgu savstarpējai, izbalansētai spēku atvilkšanai, ko ieteica NATO un vai ir sasniedzams kāds vispārējs pamatojums. Trudo un padomju vadoņu sarunas varētu būt sevišķi nozīmīgas faktā, ka NATO ministru sanāksme par Austrumu-Rietumu drošības soļu pārbaudīšanu ir plānota jūnijā Lisabonā, Portugalē.

Maskavas piedāvājuma galvenais faktors ir NATO prasība nokārtot Berlines strīdu. Tā pati problēma bija 2 gadus atpakaļ, kad krievi aicināja sasaukt Eiropas drošības konferenci. Kremlis grib pārliecināt Trudo būt par vidutāju starp Pad. savienību un ASV sarunās par Eiropas drošību. Krievi meklē izkārtojumu, kā samazināt Varšavas pakta valstu un ASV spēkus Eiropā, bet Trudo nav izrādījis lielu interesi spēlēt vidutāja lomu. Viņš vēlas virzīt sarunas, kas attieceas uz Kanadu un Pad. savienību kā: tirdzniecība, Arktikas izveidošana, Arktikas ūdeņu piesārņošanas aizkavēšana un jūras likumu jautājumi. Kad abi valstu līderi satikās ministru padomes konferences telpās, tur piedalījās kāds ducis abu pušu pārstāvju, to vidū arī Kanadas ārlietu viceministrs A. E. Ričs un tirdzniecības viceministrs J. K. Varrens.

Trudo savu oficiālo viziti iesāka ar vainaga nolikšanu pie nezināmā kareivja kapa. Viņš bija viesis padomju valdības rīkotā dinejā, kam sekoja tālākas sarunas pēcpusdienā. Kremļa valdības galva Kosigins vadīja sagaidīšanas delegāciju lidlaukā, kad Trudo ar dzīvesbiedri Margaretu ieradās 17. maijā. Padomju valdības laikraksts Izvestija bija ievietojis priekšējā lappusē Trudo uzņēmumu un īsu biografiju. Viens no padomju vadoņiem sagaidīšanā bija pirmais Kosīgina vietnieks Dimitrijs Poļanskis, kas izteicās, ka apsveiktu pozitīvu un neatkarīgu Kanadas lomu pasaules jautājumos. Poļanskis apmeklējis Kanadu jau divas reizes — 1966. gadā un 1967. gadā, kad notika pasaules izstāde Montreālā. No lidmašīnas gar lielceļa malām līdz Maskavai plīvoja Kanadas un sarkanie Pad. savienības karogi ar sirpja un āmura zīmi. Lieli plakāti angļu, franču un krievu valodā vēstīja: „Lai ilgi dzīvo draudzība Pad. savienības un Kanadas tautu starpā!" Abu valstu vadītāju satikšanās konference ilga 4 stundas, bet Trudo dzīvesbiedre tajā laikā apmeklēja Pionieŗu pili.

Trudo paredzēti 6 padomju pilsētu apmeklējumi un viņš būs arī pirmais ārzemju valstsvīrs, kas apmeklēs urāna un platīna centru Norilskā, Sibirijas vistālākajā ziemeļu pilsētā, no kurienes viņš izlidos uz Arktikas pilsētu Murmansku.

ASV sūtnis Maskavā Jākobs Bīms (Beam) 17. maijā sacija Pad. savienības ārlietu ministram Andrejam Gromiko, ka ASV ir vienos uzskatos ar Pad. savienību sākt sarunas par armijas spēku un apbruņojuma samazināšanu Centrāleiropā. Sūtnis Bīms rīkojās saskaņā ar Vašingtonas instrukcijām, lūdzot satikšanos ar komūnistu partijas vadoni, lai norādītu uz prezidenta Niksona atsaucību Brežņeva trīs dienas atpakaļ izdarītam priekšlikumam un sākt sarunas par iespējamo bruņoto spēku samazināšanu, po tic, ka krievi rietumu diplomāti Maskavā apšauba sarunu izredzes par šo spēku samazināšanu, jo tic, ka grievi tās izlietos, lai iegūtu atbalstu saviem plāniem Eiropas drošības konferences sasaukšanā, kur aicinātas arī Kanada un ASV, lai piespiestu amerikāņus atvilkties no Eiropas.

NATO pārstāvis Manlio Brosio kritizēja ASV spēku samazināšanu Eiropā, izteicoties, ka atvilkšanās varētu mazināt NATO aizsardzības sistēmu iepretī Varšavas paktam un radīt saspīlējumus. Bet šo uzskatu noraida senāta ārlietu komitejas priekšsēdis Viljams Fulbraits, kas atbalsta amerikāņu spēku samazināšanu Eiropā.

KADI BOS...

(Pārnesums no 1. lpp.)

bildē. Pad. savienības un ASV interesēs par Trudo apmeklējumu un diplomātisko potenciālu ir apspēptas rūpes par patiesa progresa trūkumu abu valstu attieksmēs. Niksons prezidenta amatu pārņemot solīja, ka „sarunu ēru" atvietos „konfrontēšanās ēru", bet līdz šim solījums nav iedarbojies. Par spīti tam, ka prezidents licis svaru kausos savu personīgo prestižu SALT sarunu iznākumā, tomēr sarunas Vīnē pēc vispārēja uzskata tuvojas strupceļam. Padomju avoti atzīst, ka viņi ir nobažījušies par pazīmēm, ka Niksons varētu atgriezties pie aukstā kaŗa bardzības, kas bija raksturīgs viņa viceprezidenta laikā 1950. gadā, Eizenhauera valdībā. Krievus dara nemierīgus arī ASV naidīguma atslābums iepretī sarkanajai Ķīnai. Padomju savienība jūt, ka katrs attieksmju uzlabojums starp Vašingtonu un Pekingu nenovēršami sagādā tai zaudējumus. Kanada pagājušā oktobrī nodibināja diplomātiskas attieksmes ar sarkano Ķīnu un krievu diplomātija domā, ka ķīniešu sūtniecība Otavā var būt priekšpostenis ķīniešu-amerikāņu sarunām.

Kanadas ministru prezidenta ierašanās padomju galvaspilsētā ierakstā divas dienas pēc Brežņeva pārsteiguma pierāvājuma sākt sarunas par armijas samazināšanu Eiropā un trīs dienas pirms ASV senāta balsošanas par priekšlikumu samazināt amerikāņu kaŗaspēku stiprumu Eiropā no 300.000 uz 150.000 kaŗavīriem.

Krievi bija nobijušies, kad Trudo atsauca savu plānoto apmeklējumu Maskavā pagājušā oktobrī, sakarā ar Kvebekas teroristu krizi. Pad. savienības avoti sacīja, ka Kremļa samulsums turpinājās ar Kastro komūnisma režīma nostāju Kubā, kas atbalstīja Kvebekas „atbrīvošanas fronti." Kanadas karaliskā (RCMP) un ASV policija ticēja, ka Kubas atbalsts teroristiem bijis vairāk kā morālisks žests, paplašinoties ar partizānu apmācībām un patvēruma došanu teroristiem, kad policija salauza Kvebekas teroristu tīklu.

Maskava, acīm redzot, saskata Trudo personā iespējamo „sabiedroto", kas varētu palīdzēt samazināt dārgas armijas uzturēšanas izdevumus Eiropā. Daudzi ietekmīgi amerikāņu politiķi jau atsaucās uz Trudo NATO armijas samazinājumu kā labāko piemēru, kam būtu jāseko arī ASV. Senāta demokratu līderis Maiks Mensfīlds pārsteidza Niksona valdību pagājušo nedēļu ar ierosinājumu samazināt amerikāņu spēkus NATO par pusi, t.i. no 300.000 uz 150.000 kaŗavīriem. Prezidents Niksons sapulcināja militāro spēku vadītājus un agrākos diplomātus, kā ASV agrāko ārlietu ministru Ečesonu, ģenerāļus Norstedu un Kleju, agrākos sabiedroto komandierus Eiropā, Venci, agrāko aizsardzības ministrijas sekretāru, lai apkaŗotu Mensfīlda ierosinājumu. Eksperti domā, ka priekšlikumu senātā pieņems. Prezidents Niksons izteicies, ka tādā gadījumā viņš izlietos savas veto tiesības, lai nobloķētu lēmumu.

ASV ārlietu ministrs Rodžers izteicies ārlietu komitejā, ka vienalga, cik arī Kanada negribētu turpināt savu atbalstu Eiropas drošībai, ASV uzskata Ziemeļatlantijas aizsardzības organizācijas spēkus par vitālu atbalstu ASV drošības interesēm.

Diplomātiskā stafetes maiņa Stokholmā

PADOMJU AUGSTAKĀS PARTIJAS SKOLAS REKTORS — SŪTNIS ZVIEDRIJĀ

Pad.komūnistiskās partijas augstākās skolas rektors Michails Jakovļevs tuvākā laikā tikšot iecelts par PSRS vēstnieku Zviedrijā, no Maskavas ziņo somu ziņu aģentūras FNB korespondents. Ziņa neesot vēl oficiāli apstiprināta, bet Jakovļevs atbrīvots no rektora uzdevumiem partijas skolā, kas liecinot, ka viņš ir brīvs stāties pie jaunu uzdevumu pildīšanas.

Jakovļevs ilgāku laiku bijis arī padomju ārlietu ministrijas ārlietu institūta šefs, bet arī šos pienākumus viņš nesen nodevis citam. Institūtā sagatavo padomju diplomātus, ārzemju korespondentus un citus padomju ārlietu kārtotājus darbiniekus.

Stokholmā Michails Jakovļevs aizstās Idzsinējo PSR vēstnieku Zviedrijā Viktoru Maltjevu, kas sabijis amatā kopš 1967. gada maija. Maltjevs šāpavasara partijas kongresā ievēlēts par partijas centrālkomitejas kandidātu. Viņu pārceļ par vēstnieku uz Helsinkiem Somijā. Ārzemju korespondenti Maskavā uzskata, ka vēstnieka vieta Somijā no padomju viedokļa ir nozīmīgāka par vēstnieka vietu Stokholmā. Tātad, maltjevs paaugstināts un Zviedrija nodota partijas speciālistu sagatavotāja rokās. Michails Jakovļevs ir 61 g. vecs. Kad notika „diplomātiskā stafetes maiņa" nav zināms, jo paklīdusī ziņa oficiāli nav apstiprināta, bet to arī neatsauc.

GGR